

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Skolnämnden

Plats Gustaf Adolfsalen, Rådhuset

Tid Tisdagen den 14 november 2023 kl. 13.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare	2023/33	
2	Godkännande av föredragningslista	2023/33	
3	Utredning om <i>Hållbar framtida organisation för förskolan samt grundskolans årskurs f-6, med fokus på kvalitet</i> <i>Föredragande: skolchef Anna Wiklund, kl. 13.05-14.15.</i>	2023/139	3 - 53
4	Månadsuppföljning oktober 2023 <i>Föredragande: verksamhetscontroller Johanna Johansson, kl. 14.15-14.20.</i>	2023/85	54 - 56
5	Samverkan för bästa skola (SBS) <i>Föredragande: skolchef Anna Wiklund och verksamhetschef Maria Nummelin, kl. 14.40-15.05.</i>	2023/33	
6	Utredning om särskilda undervisningsgrupper <i>Föredragande: skolchef Anna Wiklund, kl. 15.05-15.25.</i>	2023/33	
7	Verksamhetsplan 2024-2027 med mål <i>Föredragande: ordförande Anders Wigelsbo, kl. 15.25-15.45.</i>	2023/141	57 - 71
8	Interkommunala ersättningar - gymnasieskolan 2024 <i>Föredragande: verksamhetscontroller Emma Moen och verksamhetscontroller Johanna Johansson, kl. 15.45-15.55.</i>	2023/142	72 - 75
9	Sammanträdesdagar Skolnämnden 2024 <i>Föredragande: kanslichef Daniel Ahlin, kl. 15.55-16.00.</i>	2023/144	76 - 78
10	Rapporter	2023/33	
11	Ärenden avgjorda med stöd av delegation	2023/3	79
12	Anmälningssärenden	2023/30	80 - 83

SKOLKONTORET

Hållbar framtida organisation för förskolan samt grundskolans årskurs f-6, med fokus på kvalitet

Utredningsuppdraget

BESKRIVNING

Skolnämnden beslutade den 16 maj 2023 att uppdra till skolchefen, att tillsammans med kommunens lokalstrateg och i samverkan med arbetstagarorganisationerna, utreda en hållbar framtida organisation för

1. förskolan

2. grundskolans år F-6,

med fokus på kvalitet, samt delredovisa denna utredning vid Skolnämndens sammanträde i juni 2023 och slutredovisa vid Skolnämndens sammanträde i september 2023 med plan för genomförande samt konsekvensbeskrivningar.

Uppdraget beskrevs i två separata att-satser, en för grundskolan och en för förskolan, men de är i övrigt likalydande.

Enligt ett tilläggsbeslut uppdrogs till skolchefen att, tillsammans med lokalstrategen, kontinuerligt rapportera till nämnden om arbetet med lokalförsörjningsplanen som underlag för strukturella beslut och tydliggöra bilden av behov enligt prognoser.

En rapport från skolchefen finns protokollförd från sammanträdet i juni. I övrigt behandlas inte detta tilläggsbeslut i denna utredning.

NÄMNDENS UPPDRAG OCH ANSVAR (REGLEMENTE)

Nämndens uppdrag enligt kommunfullmäktiges beslut är att "ansvara för kommunens uppgifter och ärenden som avser skolväsendet enligt skollagen (2010:800), gällande skolförfattningar och förordningar, förutom de uppgifter och ärenden som kommunstyrelsen svarar för."

En strikt tolkning av uppdraget är alltså att nämndens ansvar är att tillse att lagstiftningen följs. Det kan tolkas som att exempelvis regionalpolitiska överväganden ligger utanför uppdraget.

Enligt Skollagen §4 är **syftet med utbildningen inom skolväsendet** "att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska

också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.”

Det ankommer alltså på Skolnämnden att tillse att förutsättningarna för att uppfylla lagkraven för Salas barn och elever är så goda som möjligt. Likvärdighet beskrivs som en strävan om att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Reflektion. *En viktig fråga är i vilken mån Skolnämnden fördelar resurser mellan skolenheter och till elever med olika förutsättningar, utifrån en sådan ambition.*

En annan fråga som kan vara viktig att belysa är i vilken utsträckning som skolan i Sala är organiserad för att skapa bästa möjliga förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen, likvärdighet och elevernas möjlighet till allsidig utveckling, såsom det står i Skollagen.

UTREDNINGENS ARBETE

Ansvarig för utredningen är kanslichef Daniel Ahlin.

Utredningsarbetet i form av dokumentation, sammanställningar med mera, har utförts av tidigare utvecklingschef Benny Wetterberg.

Skolkontorets samverkansgrupp har fungerat som representanter för arbetstagarorganisationerna. Utredningens struktur och upplägg presenterades vid samverkansformen Kontorsams sammanträde onsdagen den 6 september. Utkast till utredningen presenterades för Kontorsams representanter den 4 oktober, där företrädare för Sveriges lärare, Sveriges skolledare, Vision och Kommunal finns representerade.

I arbetet har även kommunens lokalstrateg Åsa Agemalm deltagit och kommunstyrelseförvaltningens controllers Johanna Johansson och Emma Moen, samt elevhälsochef Jenny Larde, förskolans verksamhetschef Maria Nummelin och grundskolans verksamhetschef Carin Pärlesköld.

Arbetet med utredningen har kontinuerligt stämts av med skolchef Anna Wiklund.

Historik

Förskole- och skolverksamheten i Sala har under en längre tid haft svårigheter att nå ekonomisk balans och har samtidigt visat svaga resultat inom vissa områden, vilket bland annat har uppmärksammats i Skolinspektionens tillsyn.

Utredningens ambition är inte att göra en fördjupning i orsaker och samband till detta, men en tillbakablick ger ändå en förståelse för att det finns material från tidigare utredningar, bedömningar och förslag till åtgärder, vilka åter behöver belysas. Framför allt gjordes ett omfattande arbete 2020 och 2021 i samverkan mellan Skolkontoret och Fastighetsenheten.

En del av det underlaget har funnits som underlag för politiska beslut och förändringar, andra delar har beslutats men inte verkställts, medan några förslag har avvisats.

Skolnämnden har i anvisningarna till denna utredning, beslutad i maj 2023, inte presenterat några styrande eller villkorande avgränsningar. En ambition i utredningsarbetet har därför varit att beskriva förutsättningar och möjligheter så sakligt som möjligt. Ambitionen är samtidigt att de beröringsområden som kan omfatta avvägningar mellan olika intressen belyses ur olika aspekter.

När det gäller forskningsunderlag och liknande, refereras i första hand till de sammanställningar som finns hos myndigheter som Skolverket, Skolinspektionen och SKL, nuvarande Sveriges kommuner och regioner (SKR). Det gäller främst avsnittet som behandlar forskning om eventuella kvalitetskillnader i stora och små skolor.

MOTSVARANDE UPPDRAG 2020 OCH 2021

Den 22 september 2020 (§52) gav dåvarande Skolnämnden skolchefen i uppdrag att inkomma med förslag på skolstruktur, omfattande alla skolformer, som skapar förutsättningar för:

- att uppnå högre likvärdighet för kommunens elever
- att skolmiljön präglas av trygghet och studiero
- att skapa en attraktiv arbetsmiljö som underlättar rekrytering av behörig personal
- att uppnå generellt högre kunskapsresultat
- att minska segregationen
- en långsiktig och stabil ekonomi i balans.

Dåvarande skolchef skrev i missivet att ovanstående är en självklar strävan som tjänstepersonerna ständigt har arbetat med, men där det hittills funnits betydande hinder, utifrån andra samhällsintressen. Vidare skrev skolchefen:

”Uppdraget har öppnat möjligheten att belysa åtgärder som ställer dessa grundläggande hushållnings- och kvalitetsfaktorer i främsta rummen, även om dessa skulle strida mot tidigare politiska beslut och ambitioner.”

Tjänstepersonerna presenterade under hösten 2020, under ett seminarium, en organisation för optimal kvalitet och ekonomisk hushållning. Även om underlaget vid den tidpunkten inte blev vägledande för strukturförändringar, så är det ett viktigt underlag i den utredning som nu beställts, i maj 2023.

Under nedanstående rubrik redogörs tydligare för bevekelsegrunderna för hur uppdraget denna gång har tolkats.

"Åtgärder för budgetbalans 2021–2022" vs 2023

I december 2020 behandlades ärendet "Åtgärder för budgetbalans 2021–2022". Även den hade, i likhet med denna utredning 2023, en tydlig koppling till hur kommunens skolor skulle organiseras.

En grov uppskattning av den kostnadsreducering som då behövde göras inför 2021 motsvarade en verksamhetsnivå på 20 mkr, vilket teoretiskt sett motsvarande lönekostnaderna för cirka 35–40 anställda, beroende på yrke och därav följande lönenivå.

Nämnden beslutade om reduceringar på totalt 3,8 mkr och uppdrog i övrigt till dåvarande Skolkontoret att fortsätta planering och konsekvensutredning av en förändrad skolstruktur enligt beslutet från september, men med förbehållet att "där särskilt beakta att värna om landsbygdsskolorna".

År 2023 återkommer under samma rubrik ("åtgärder för budgetbalans") ännu ett utredningsuppdrag om skolstruktur. Det prognostiserade underskottet 2023 är i samma storleksordning som 2021.

Vissa besparingsmöjligheter är redan in-tecknade, dessutom har större delen av 2023 hunnit passera och det är svårt, i stort sett praktiskt omöjligt, att nå budgetbalans under innevarande år. Även möjligheten att få fullt utfall av besparingar under 2024, genom strukturåtgärder och liknande, reduceras i snabb takt.

Det utredningsuppdrag som gavs i maj 2023 innehåller inga förbehåll angående enskilda enheter. Det innebär att ambitionen i denna utredning är att presentera beslutsunderlag för det som efterfrågas, det vill säga en långsiktigt hållbar organisation med fokus på kvalitet. Det bygger på ett strikt verksamhetsfokus och innehåller inga övriga samhällsperspektiv.

Ambitionen är att på ett så öppet sätt som möjligt resonera om innebörden i de vägledande begrepp som används, som: **hållbar**, **framtid** och **kvalitet**. Dessa begrepp kan innehålla många olika tolkningar som också utgör grund för olika politiska överväganden. Det senare ligger utanför tjänstepersonernas uppdrag. Därför är det viktigt att i utredningen klargöra hur begreppen har tolkats. Förutsättningarna att göra politiska överväganden baserade på faktaunderlag ska vara så goda som möjligt. Det innebär att de tolkningar och värderingar som ändå behöver göras blir synliga.

Det nya utredningsuppdraget

Skolkontorets bedömning är, kort sammanfattat, att en viktig förutsättning för att skapa en hållbar organisation med kvaliteten i fokus, och samtidigt hushålla med de ekonomiska resurserna, är skolstruktur med större och färre enheter och där förutsättningar finns att samverka kring resurser mellan verksamhetsområden.

Bevekelsegrunderna för den slutsatsen kommer närmare att beröras i de följande kapitlen.

Nämndens uppdrag är att utredningen ska göras i samverkan med kommunens lokalstrateg, och det bör därför redan här nämnas att ett tungt vägande skäl är att stora delar av nuvarande fastighetsbestånd är slitet och ger svaga förutsättningar för effektivt lokalnyttjande och samverkan. De äldre lokalerna är inte alltid anpassade till de krav som finns idag, när det gäller säkerhet, tillgänglighet och goda lärmiljöer för läroplanens olika ämnen. I vissa fall saknas också lämpliga och anpassade utrymmen för viktiga funktioner som elevhälsa, med mera, men även grundfunktioner som tillräckligt många toaletter. Även kök och matsal saknas eller är i bristfälligt skick.

Investeringar för att ersätta eller förbättra nuvarande lokaler kommer att bli nödvändiga under alla omständigheter. Kommunen kan undvika kortsiktiga, och därmed risk för dyrare, lösningar genom att agera proaktivt.

Under senare år har i själva verket dyra och temporära lösningar försvårat önskat utvecklingsarbete på grund av att lokaler behövt utrymmas och ersättas med kort varsel.

Sedan en tid tillbaka har förnyelse av skollokaler skett. Ransta nya skola och förskola togs i anspråk 2019 och Vallaskolan 2020. Planer för ytterligare förbättringar håller på att förverkligas. Stora pågående projekt är Åkraskolan och utbyggnad av Åkra förskola, ny skola och förskola i Möklinta samt planerad nybyggnation för förskolorna Ekorren och Emmylund. Beslut har även fattats om en ny skola i Varmsätra. Samtidigt har situationen på andra enheter försämrats. Det gäller inte minst inom förskoleverksamheten där flera enheter tvingats utrymma lokalerna av den fysiska arbetsmiljön.

NYCKELORD I UPPDRAGET

Hållbar

En av Svenska FN-förbundets fokusfrågor är Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. De globala målen är 17 ambitiösa och universella mål som antogs av världens ledare 2015. Målen ska bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 i världens alla länder.

Mål fyra handlar om god utbildning för alla.

Alla ska få tillgång till avgiftsfri utbildning av god kvalitet. Kvaliteten på både skolan och lärarna ska höjas.

FN-förbundet i Sverige skriver i en kommentar på *Globala målen för hållbar utveckling - Svenska FN-förbundet*: "I Sverige har vi sedan länge ett väl utbyggt skolsystem. 1842 beslutades det om allmän folkskola. Trots detta har vi i dag problem med brist på lärare, kunskapsskillnader mellan pojkar och flickor och bristande likvärdighet mellan skolor."

Hållbarhet kan alltså inte begränsas till miljöaspekter. Det handlar även om ekonomi, förutsättningar för rekrytering av välutbildad personal, likvärdiga villkor mellan elever och skolenheter, elevernas trygghet och organisatoriska/strukturella lösningar som är stabila över tid.

Framtid

Begreppet framtid har givetvis olika perspektiv.

Den kortaste perioden i kommunal planering är verksamhetsplanen som beskriver kommande års budget och plan för ytterligare två år. Tidsperspektivet är alltså tre år framåt.

Medellång sikt, cirka 6 år. Det är den tidshorisont som finns från det att nya kommunmedborgare föds tills det att plats ska finnas i grundskolans förskoleklass. Kommunen har alltså en ganska god bild av hur många skolplatser som behövs inom olika geografiska områden, dock med variation för in- och utflyttning till, och inom, kommunen.

Lång sikt, fram till 2050

Översiktsplanen för Sala kommun antogs av fullmäktige den 25 september 2023 och sträcker sig fram till 2050.

Enligt plan- och bygglagen skall översiktsplanen "ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om

1. hur mark- och vattenområden ska användas, och
2. hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras".

Kvalitet

Begreppet kvalitet skulle i denna utredning kunna beskrivas med olika perspektiv på:

- undervisningens kvalitet
- kompetens och behörighet hos personalen
- likvärdighet
- elevernas trygghet
- goda och säkra lokaler
- fokus på det lagstadgade uppdraget
- stabilt över tid
- närhet, reseavstånd

- möjligheten att bo och leva under goda förutsättningar även utanför den större tätorten
- en levande landsbygd, med mångfacetterad service och arbetsmarknad.

Gällande beslut angående skolstrukturen

Skolkontoret tog, med anledning av uppdraget som gavs i december 2020, tillsammans med Fastighetsenheten fram en kartläggning av lokalsituationen. Det var ett omfattande och detaljerat material, i praktiken en lokalutredning.

Den utmynnade i ett gemensamt förslag från Skolkontor och Fastighetsenhet, vilket tog hänsyn till nämndens beslut om att särskilt beakta att värna om landsbygdsskolorna. Nämnden ställde sig i februari 2021 bakom förslaget.

Notera: I beslutet används det då korrekta begreppet särskola, vilket därför också används i nedanstående återgivning av beslutet. Idag heter det anpassad skola, eller mer specifikt, anpassad grundskola, respektive anpassad gymnasieskola.

1. Gymnasiesärskolan – modul
 - projektering permanent utbyggnad vid Ösby

Kommentar 2023: Projektering av permanent utbyggnad har ännu inte påbörjats, men en modul är på plats, och investeringsplaneringen visar att projektering kan påbörjas 2025. 20 mkr finns angivna fram till 2026.
2. Ny förskola i Möklinta, lokalanpassningar i skolan
 - **Kommentar 2023:** Efter grundlig inspektion av skicket på nuvarande lokaler har de utrymms och ersatts av moduler på annan plats, medan en ny förskola och skola byggs. Klart 2024.
3. Start av byggnation Åkraskolan
 - avveckling av Lärkbacksskolan
 - flytt av särskolan 1–6 till Åkra, utredning även 7–9.

Kommentar 2023: Processen pågår, en ny skola för 500–600 elever beräknas stå klar höstterminen 2025. Utöver det ingår även anpassade grundskolan, (tidigare särskolan) årskurs 1–6. Var den anpassade grundskolan för årskurs 7–9 på sikt ska lokaliseras är inte klart, men det blir inte på Åkraskolan, utan mer sannolikt i någon av högstadieskolornas lokaler.
4. Vallas B-hus görs i ordning för undervisning
 - Även A-huset och Ekebyskolan behöver rustas/underhållas

Kommentar 2023: Vallas B-hus ska rustas under läsåret 2023–2024 och ett uppdrag om underlag för flytt av Kungsängsgymnasiet, för att ge plats åt högstadiesverksamhet, har givits. Enligt den inledande utredningen/förstudien ska i så fall Ekebyskolan avvecklas. Sedan beslutet 2021 har också trappen i det gamla A-huset på Vallaskolan renoverats, då det förelåg risk för ras.
5. Flytt av Ängshagens förskola till C-huset.
 - Förskolan görs om till f-3-skola för cirka 45 elever per årskull.
 - Det primära upptagningsområdet utökas till Turbo, Bryggeriet och ev. Jakobsberg.
 - Kila och ev. Varmsätra 4–6 flyttas till Ängshagenskolan

Kommentar 2023: Det finns inget beslut om flytt av Ängshagens förskola, däremot finns en överenskommelse med ett enskilt företag (Hemsö) om att uppföra en ny förskola, med sex avdelningar i tre våningar, på närliggande Bråstaborg.

6. Dalhems förskola avvecklas
- ersätts av 3 nya avdelningar vid Åkra.
Kommentar 2023: Planeras och kommer att genomföras. Under hösten 2023 beräknas verksamheten vid Dalhems förskola flytta till moduler intill Åkraskolans nuvarande modulanläggning. Skälet är akut uppkomna arbetsmiljöproblem.

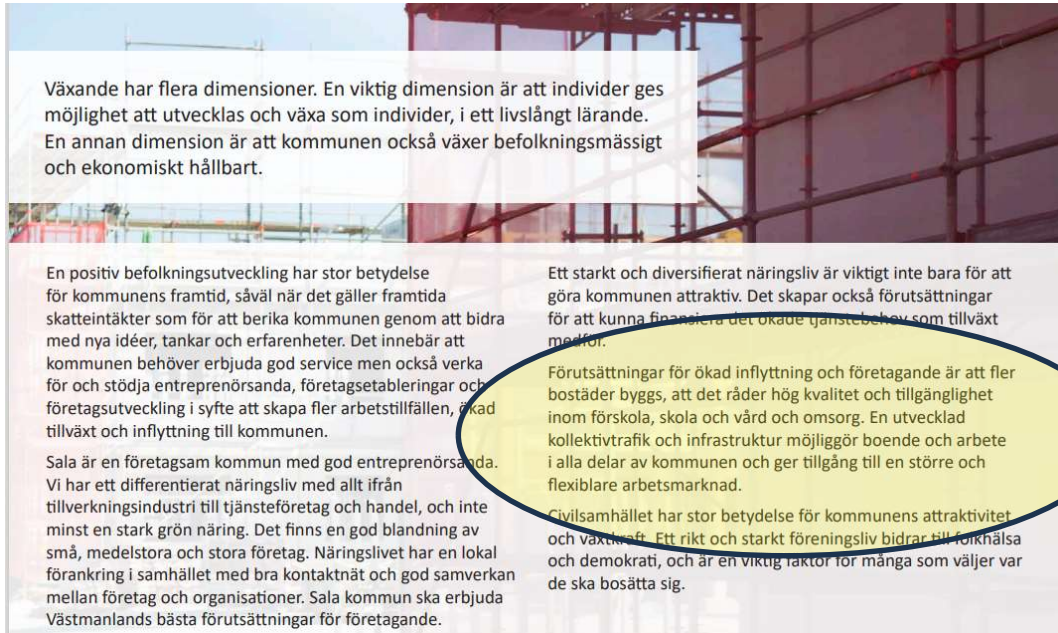
7. Emmylunds förskola avvecklas
- ersätts av fler avdelningar i C-huset
Kommentar 2023: En ny förskola för Emmylund planeras, sedan nuvarande lokaler behöver stängas på grund av akuta arbetsmiljöproblem. Verksamheten finns för närvarande i tillfälliga lokaler vid Klövervägen. Runt årsskiftet 2023–2024 beräknas verksamheten flyttas till moduler intill Kungsängsgymnasiet.

Den dåvarande Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutade den 9 februari 2021 att överlämna lokalutredningen till Kommunstyrelsen, med uppmaningar om att påskynda arbetet med Åkraskolan, gymnasiesärskolan och att i övrigt tillstyrka förvaltningens förslag i sju punkter om långsiktiga lokalåtgärder.

Ärendet har vid dags dato inte behandlats i sin helhet i Kommunstyrelsen. Däremot har åtgärder för delar av förslaget påbörjats, enligt ovanstående redovisning, och i andra fall finns framtida investeringar redovisade.

Vision och mål

Kommunens vision när det gäller Skolnämndens ansvarsområde i Sala beskrivs under "Ett växande Sala".

Växande har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

En positiv befolkningsutveckling har stor betydelse för kommunens framtid, såväl när det gäller framtida skatteintäkter som för att berika kommunen genom att bidra med nya idéer, tankar och erfarenheter. Det innebär att kommunen behöver erbjuda god service men också verka för och stödja entreprenörsanda, företagsetableringar och företagsutveckling i syfte att skapa fler arbetstillfällen, ökad tillväxt och inflyttning till kommunen.

Sala är en företagsam kommun med god entreprenörsanda. Vi har ett differentierat näringsliv med allt ifrån tillverkningsindustri till tjänsteföretag och handel, och inte minst en stark grön näring. Det finns en god blandning av små, medelstora och stora företag. Näringslivet har en lokal förankring i samhället med bra kontaktnät och god samverkan mellan företag och organisationer. Sala kommun ska erbjuda Västmanlands bästa förutsättningar för företagande.

Ett starkt och diversifierat näringsliv är viktigt inte bara för att göra kommunen attraktiv. Det skapar också förutsättningar för att kunna finansiera det ökade tjänstebehov som tillväxt medför.

Förutsättningar för ökad inflyttning och företagande är att fler bostäder byggs, att det råder hög kvalitet och tillgänglighet inom förskola, skola och vård och omsorg. En utvecklad kollektivtrafik och infrastruktur möjliggör boende och arbete i alla delar av kommunen och ger tillgång till en större och flexiblere arbetsmarknad.

Civilsamhället har stor betydelse för kommunens attraktivitet och växtkraft. Ett rikt och starkt föreningsliv bidrar till folkhälsa och demokrati, och är en viktig faktor för många som väljer var de ska bosätta sig.

Skolnämndens aktiviteter för att nå visionen

- Tillräcklig tillgång förskoleplatser av god kvalitet
- Tillgång till skolor av hög kvalitet
- Alla elever går vidare till arbete eller studier, eller på annat sätt bidra efter förmåga till ett gott samhälle
- Likvärdighet och god värdegrund

Skolnämndens utvecklingsmål

Kort sammanfattat:

- Trygg och god arbetsmiljö
- Meritvärden och behörigheter ska öka
- Korrelationen mellan prov och betyg ska förstärkas
- Lokalanvändningen ska optimeras utifrån funktion, kvalitet, likvärdighet, miljö, klimat och estetik

Översiktsplanen

Mellan den 16 januari och 16 mars 2023 fanns den kommunövergripande översiktsplanen för Sala kommun 2050 tillgänglig för granskning.

Den har tagits fram i en omfattande process med olika kommunala ansvarsområden och andra aktörer och fastställdes av fullmäktige den 25 september 2023, det vill säga nyligen, sett till denna utrednings datering.

Salas nya översiktsplan utgår i sina mål, strategier och mark- och vattenanvändning från FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030. År 2050 ska målen vara uppnådda och den framtagna strukturen skapar förutsättningar för utveckling främst i Sala stad och utpekade större orter på landsbygden.

Översiktsplanen har tagits fram genom en "multidisciplinär process" såsom det uttrycks i dokumentet. Miljö- och hållbarhetsaspekter har varit integrerade vid framtagande av förslag till mark- och vattenanvändningen i kommunen.

Fokusområden för översiktsplanen

- genuint, inkluderande och nära
- landsbygdsvänligt, naturskönt och hälsosamt
- robust och klimatsmart
- innovativt och företagsvänligt.

Utvecklingsinriktningen och dess utvecklingsprinciper redovisar den övergripande inriktningen i översiktsplanen och är vägledande för fortsatt utveckling och beslut i kommunen.

Vägledande utvecklingsprinciper

- utveckla, bevara, förvalta och tillgängliggöra Sala kommuns identitet och rika natur- och kulturmiljöer, för ekosystemtjänster som livsmedelsproduktion, träråvara, biologisk mångfald, klimatanpassning och rekreation
- en flerkärnig och varierad ortstruktur med Sala stad som tyngdpunkt
- utveckling ska prioriteras där det finns skola, service, kollektivtrafik och infrastruktur för att stärka det lokala samhället
- ett sammankopplat Sala och en region med hållbara transporter och ett utvecklat kommunikationsstråk.

Tyngdpunkten på bebyggelseutvecklingen är i

- **Sala stad**

och i servicenoderna

- **Ransta,**

- **Möklinta**

- **Västerfärnebo**

för att möjliggöra ett attraktivt och hållbart liv såväl på landsbygden som i Sala stad. Dessa servicenoder ska vara nav för service och kommunikation med mera och är

geografiskt utspridda över kommunen för att skapa närhet och tillgänglighet till noderna.

Fokus är att koppla samman omkringliggande områden med servicenoderna.

Ett antal utvecklingsorter, med potential att stärkas, pekas ut. Servicenoderna och utvecklingsorterna bildar tillsammans tre olika kluster; ett i söder, ett i norr och ett i väster.

Inom klustren ska orterna kopplas ihop och komplettera varandra.

Alla orter inom klustret ska ha bra tillgänglighet till sin servicenod genom väg, kollektivtrafik och gång- och cykelkoppling.

Under avsnitt *"Bebyggelse och planering"* i översiktsplanen nämns specifikt behovet av skolor och förskolor:

"Behovet av nya skolor och förskolor och utbyggnad av befintliga utreds i Sala stad, Ransta, Västerfärnebo och Möklinta där merparten av utvecklingen förväntas ske."

Notera: *Ett förslag om optimal förskole- och skolstruktur i Sala kommun bör sammanfalla med översiktsplanen och dess beskrivning av servicenoder och kluster.*

Förskolor och skolor behöver i så fall finnas i Sala stad, i servicenoderna Ransta, Möklinta och Västerfärnebo.

Befolkningsunderlag och prognoser

Notera! Statistikuppgifternas exakthet

De statistiska uppgifter som redovisas i detta dokument är i vissa avsnitt på en mycket detaljerad nivå.

Det är en avvägning mellan att i beslutsunderlaget ge så korrekta och detaljerade uppgifter som möjligt och att värna om enskilda barns och elevers integritet.

Avsikten med den detaljerade redovisningen är att ge ett beslutsunderlag som på ett övergripande sätt visar förutsättningarna. En exakt ögonblicksbild är näst intill omöjlig att ge och blir på denna detaljnivå dessutom snabbt inaktuell.

Uppgifter på en mycket detaljerad nivå kan därför också ifrågasättas, utifrån olika bedömningar av hur och när exempelvis barn- och elevantal ska beräknas.

Några exempel:

Svaret på frågan om hur många barn som finns inskrivna på en förskoleavdelning kan variera, beroende på hur frågan tolkas. Begreppet inskrivna kan betyda antalet barn som är inskolade just när frågan ställs, men kan även innefatta de barn som är inskrivna men som ännu inte har börjat.

Det finns av flera skäl en avvikelse mellan det totala antalet elever och antalet registrerade invånare i skolåldern.

- Alla elever går inte i den reguljära grundskolan. Vissa elever går i skolor i annan kommun eller hos annan huvudman. Elever från andra kommuner finns i skolor i Sala.
- Alla elever går inte i den årskurs som motsvarar deras årskull. I vissa fall kan det vara en permanent eller tillfällig åtgärd för en elev i behov av särskilt stöd och därför integritetskänsligt.
- Det finns barn och elever som saknar personnummer och som därför inte finns med i den centrala statistiken.
- Det finns barn och elever med skyddad adress, vilka i redovisningen måste hanteras så att deras identitet skyddas.
- Antalet barn och elever varierar, genom in- och utflyttning samt genom skolbyten. Det kan finnas förskjutningar i registreringen av dessa.

I vissa fall, exempelvis den detaljerade listan över elevers bostadsadresser, har vi använt uppgifter från en tidpunkt under tidigare läsår. Sådana uppgifter varierar av naturliga skäl mycket mellan läsår, men även i någon mån under läsår. Det är mantalsskrivningsadresserna som har använts, vilket inte med säkerhet överensstämmer med den adress barnet eller eleven i praktiken bor på. Vissa barn har flera bostadsadresser, exempelvis när vårdnadshavarna har delad vårdnad.

I nedanstående material anges tidpunkten för när mätningen eller prognosen gjordes för varje enskild uppgift. Uppgifterna är ibland från olika kalenderår eller

läsår och kan därför inte alltid jämföras. Skälet till detta är att uppgifterna inte alltid finns tillgängliga, eller att grunduppgifterna finns men ännu inte är sammanställda.

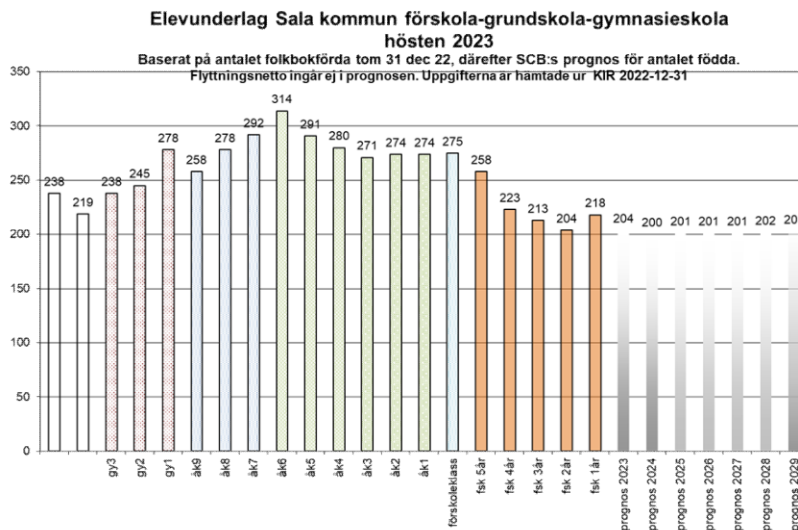
Avvikelser och otydligheter av dessa slag handlar dock om något eller några enstaka barn eller elev per enhet och torde inte ha någon avgörande betydelse för helhetsbilden.

BARN- OCH ELEVUNDERLAG, KOMMUNNIVÅ

Sala kommun har i den nya modellen för planering valt att inte längre använda strategiskt inspel från nämnderna som underlag. Men ur den plan som nämnden fastställde i februari i år finns aktuellt faktaunderlag för prognoser, med mera.

SCB:s prognoser indikerar att Sala kommun bör planera för mindre barn- och elevkullar under överskådlig tid.

Den sammanställning som gjordes i början av 2023, och som presenterades i strategiska inspelet för 2024-2026, presenteras i nedanstående tabell:

SCB har inför 2023 skrivit ner prognosen för antalet nyfödda, det vill säga prognos från och med år 2023. Den tidigare prognosen indikerade mellan 239 och 247 barn per kull mellan åren 2022–2028. Den nya, och numer tillämpade, prognosen indikerar kullar mellan 200 och 204 barn mellan åren 2023–2029.

Tätare prognoser

Sala kommun har, mot bakgrund av ständiga och betydande förändringar i befolkningsutveckling och prognosunderlag, börjat beställa befolkningsprognoser med tätare intervall. Vid månadsskiftet september-oktober presenterades nya befolkningsprognoser för Sala kommun.

Nedanstående tabell visar den nya prognosen för antalet nyfödda, fram till år 2032.

Prognos	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
SCB 2019	244	244	244	246	247	247	248	248	248
SCB 2022	204	200	201	201	201	202	203	201	200
SCB 2023	180	183	187	188	188	190	191	190	190
Diff 19-23	-64	-61	-57	-58	-59	-57	-57	-58	-58

Tabellen indikerar en kraftig inbromsning av prognosticerat antal nyfödda i Sala kommun. I ännu tidigare prognoser, exempelvis den som gällde fram till 2019, beräknades antalet nyfödda varje år bli cirka 268.

Förskolan och skolan har i enlighet med Kommunstyrelsens anvisningar använt dessa prognosunderlag, vilket inneburit att de beräknade behoven av förskolor och skolor har överskattats.

Den senaste prognosen från SCB indikerar samtidigt att nettoinflyttningen av förskolebarn, till Sala, fortsätter att vara på en relativt hög nivå. Det material som finns tillgängligt visar inte beräknad inflyttning per årskull, men en framskrivning visar att minskningen av årskullarna i förskoleåldern i stort sett kompenseras av nettoinflyttning. Däremot är elevminskningen i f-6 påtaglig fram till 2032.

Lägg märke till att antalet mantalsskrivna i respektive åldersgrupper i Sala inte helt sammanfaller med elevtalen i Salas skolor, vilket förklaras under ovanstående rubrik: *"Notera! Statistikuppgifternas exakthet"*.

År	Folkmängd 0-5 år	Folkmängd 6-9 år	Folkmängd 10-12 år
2023	1 340	1 113	890
2024	1 303	1 120	854
2025	1 297	1 096	851
2026	1 298	1 060	858
2027	1 304	1 020	873
2028	1 288	1 011	875
2029	1 295	1 006	845
2030	1 305	1 002	812
2031	1 311	1 005	783
2032	1 314	989	797

Totalt sett ser befolkningsutvecklingen i Sala ut så här, enligt SCB:s sammanställning och prognos, september 2023:

	1980	1990	2000	2022	2023	2032
Födda	249	317	196	215	186	190
Döda	296	272	230	255	241	282
Födelseöverskott	-47	45	-34	-40	-55	-92
Inflyttade	909	975	976	1 134	1 056	1 129
Utflyttade	883	799	922	1 109	1 037	1 035
Flyttnetto	26	176	54	25	19	94
Folkökning	-21	221	20	-15	-36	2
Folkmängd	20 936	21 820	21 548	22 981	22 946	22 996

Inbromsning under 2023

Under 2023, fram till 31 augusti, finns 135 barn födda 2023 registrerade. Med en framskrivning, med motsvarande nivå för resten av året, blir "födelsestalet"* 2023 (eller korrekt uttryckt; antalet mantalsskrivna i Sala kommun, födda 2023), totalt 202 barn, alltså mycket nära SCB:s "2022-prognos" på 204.

* Bland dessa födda 2023 kan det även finnas inflyttade, men det kan även finnas utflyttade, därför är begreppet födelsetal inte korrekt.

Enligt SCB (befolkningsstatistik 2024–2040) sker en ökning på ca 8 barn/årskull i förskoleålder (0–5 år) eller totalt 33 i hela gruppen förskolebarn och avtar sedan för att stå stilla fram till gymnasiet och därefter visar nettot istället på utflyttning.

Nedanstående tabell visar det prognosunderlag som ska användas vid planering och också det faktiska utfallet under senare år.

Notera det som framgår av rubriken nedan angående det verkliga utfallet under 2023.

	Förskolebarn 1–5 år	Låg- och mellan- stadium 6–12 år	Högstadium 13–15 år	Gymnasium 16–18 år
Årlig nettoutflyttning i snitt 2017–2021	40	34	3	-3
2022	34	9	-11	6
SCB:s prognos årlig förändring av de som 2024 väntas tillhöra respektive kull, prognos 2024-2028	33	8	-7	*

* Alla gymnasieelever 2024 kommer att ha lämnat Salas skolväsende 2028 – därför finns ingen prognos för hur stor kullen är 2028, då den inte direkt berör Skolnämndens verksamhet.

Prognos och verkligt utfall, hittills under 2023

Skillnaden mellan prognos och verkligt utfall är betydande för bedömningen av det långsiktiga behovet av förskolor och skolor.

Från årsskiftet fram till 31 augusti 2023 har antalet folkbokförda i förskoleåldern minskat med en individ och antalet folkbokförda i skolåldern årskurs f-6 har ökat med en individ.

Det är nettoförändringen som redovisas. (Barn och elever med skyddad adress eller de som saknar personnummer är inte inräknade i jämförelsen.)

SAMHÄLLSFÖRUTSÄTTNINGAR

Inom Sala tätort finns i huvudsak fyra eller fem områden med viss bostadsexploatering. Att planer finns betyder inte att allt kommer att förverkligas men de påvisar ändå var Sala med tiden kan komma att växa.

Observera att de befolkningsförändringar som redovisas som beslutsunderlag i detta strategiska inspel baseras på SCB:s prognoser. Effekter av exploateringar av nya bostadsområden beräknas således ingå i den befolkningstillväxt som SCB har prognosticerat. Det ligger utanför Skolkontorets kompetensområde att bedöma omfattning och tidpunkt för när bostadsförsörjningsplaner förverkligas och hur de kan komma att påverka den totala befolkningsförändringen i kommunen.

Södra Ängshagen

Cirka 500 bostäder. Området kommer enligt planerna att byggas ut etappvis under 8 - 10 år, med tidigaste inflyttning 2027.

"Östra kvarteren"

Silvervallen: Cirka 100 bostäder - oklart när det kommer att komma igång. Tidigaste inflyttning andra halvåret 2025.

Kvarteret Hopparen: Cirka 90 bostäder. Där pågår framtagande av detaljplan. Det är privat mark, därför är tidpunkt för byggstart oklar, men tidigaste inflyttning skulle kunna bli våren 2025.

Lasarettet

Cirka 50–65 bostäder. Byggnad och närmaste område ägs av ProNordic. Framtagande av detaljplan pågår.

Eftersom det är privat mark är tidpunkt för byggstart oklar, men tidigaste inflyttning enligt samhällsbyggnadschef Lars Wedlin är andra halvåret 2025.

Norrmalm

Cirka 1000 bostäder. Kommunen inleder nu ett övergripande planeringsarbete kring Norrmalm som tillsammans med Södra Ängshagen kommer att vara de volymdrivande områdena under perioden till 2040.

Uppskattningsvis blir det alltså totalt cirka 1000 bostäder på Norrmalm och dess närmaste omgivningar, inklusive Boklok på Norrängen med cirka 130 av dessa, med

tidigaste inflyttning våren 2024. Resten av området bebyggs etappvis med inflyttning under perioden 2028–2040.

Ransta

Andra exploateringar för bostäder planeras, bland annat i Bältarhagen i Ransta med cirka 35 bostäder med tidigaste inflyttning årsskiftet 2024/2025.

BERÄKNING AV BEFOLKNING VID NYBYGGNATION

Planenheten använder nedanstående formel för underlag till indikation om hur många barn och ungdomar som kan förväntas flytta in i nyproduktion:

100 nya bostäder ger 200 personer.

25 procent av dem – d v s 50 personer är barn/ungdomar i skolålder.

Av de 50 barnen är 1/3 i förskoleålder – d v s 17 förskolebarn.

Av de återstående 33 barnen är 25 procent i gymnasieålder – d v s 8.

Återstående 25 barn till grundskolan.

Det innebär som exempel att Bältarhagen i Ransta, fullt utbyggd enligt denna beräkningsmodell, skulle generera totalt cirka 18 barn och ungdomar.

Av dessa tillhör:

- 6 förskoleåldern

- 8 grundskoleåldern

(Jämnt fördelat blir det cirka 5–6 elever fördelat till de sju årskullar som finns i Ransta skola.)

- 4 gymnasieåldern.

Reflektion:

Inflyttningsprognosernas tillförlitlighet

Sedan underlaget för prognoserna gjordes och förväntningarna på nybyggnationer etablerades har byggmarknaden bromsat in kraftigt. Det ankommer inte tjänstepersonsorganisationen att göra andra bedömningar än det som ligger till grund för givna planeringsförutsättningar. Men det kan ändå finnas skäl att uppmärksamma att nettoinflyttningen 2023 fram till dags dato i de aktuella åldersgrupperna i stort sett har avstannat. Förutsättningarna i samhället har förändrats, genom svagare konjunktur, högre räntor, fallande eller stagnerade bostadspriser etcetera.

Beskrivning av Salas förskolor

Det är inte i lag reglerat mellan vilka klockslag en förskola måste hålla öppet. Förskola ska erbjudas i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Källor: 8 kapitlet 3 och 5 §§ Skollagen.

Det innebär i praktiken, enligt praxis, att förskola behöver kunna erbjudas mellan klockan 6.00 på morgonen och 18.30 på kvällen. Det är de tider som tillämpas i Sala.

Skollagen ställer inga krav på att förskola ska erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger. I Sala finns ändå kvälls- och nattomsorg att tillgå, efter behovsprövning.

Varje avdelning har, med några enstaka undantag, tre anställda. Det innebär att personal ska vara på plats inför öppning och efter stängning alla veckans vardagar. Det kan innebära bemanning upp till 13 timmar som ska täckas varje sådant dygn.

Barnantalet är i allmänhet lågt tidigt på morgonen, störst mitt på dagen för att sedan minska fram till stängningsdags. Det finns en stark strävan efter att det på arbetsplatsen alltid ska finnas fler än en anställd. Det är av säkerhetsskäl för såväl barn som personal.

Under de tider då barnantalet är lågt brukar avdelningar samverka för att kunna skapa möjlighet att ha så hög bemanning som möjligt under de tider då de flesta barnen är på plats.

Sådan samverkan blir enklare ju fler avdelningar som finns i förskolan.

Många äldre förskolor är byggda för fyra avdelningar, vilket ger relativt goda förutsättningar för effektiv samverkan.

Förskolor med en eller två avdelningar bedöms vara svårorganiserade. En lösning kan då vara att samverka med skolans fritidsverksamhet, om skolan finns i närheten. Men om även fritidshemmet är litet så är det inte lika enkelt.

Salbo förskola är en liten förskola med två avdelningar och utan möjlighet att samverka med fritidsverksamhet.

Åby förskola har en avdelning och det fritidshem som förskolan kan samverka med är förhållandevis litet.

De organisatoriska svårigheterna kan variera över tid. Under vissa perioder kan det exempelvis vara så att det inte finns några barn med schema tidigt på morgonen eller sent på eftermiddagen och då är det lättare att även schemalägga personal på ett optimalt sätt, men förutsättningarna kan snabbt förändras, exempelvis då vårdnadshavare får förändrade arbetstider eller då nya barn skrivs in.

Att flytta barn till andra förskolor, om föräldrarna får utökade arbetstider, är ett mycket stort ingrepp i barnens trygghet. Den viktigaste trygghetsfaktorn för barnen är förstås personalen. Därför finns också en strävan att om hela barngrupper

behöver flyttas, exempelvis evakueras från lokaler som behöver renoveras, så bör personal i så stor utsträckning som möjligt, flyttas med.

Tillgången till förskoleplatser våren 2023 ut som nedanstående tabeller.

Avdelningar våren 2023	
Ängshagen	4
Emmylund	5
Åkra	3
Gärdesta	12
Turbo	4
Ekorren	4
Dalhem	4
Ekeby*	4
TOTALT KOMMUNALA FÖRSKOLOR 40	
I SALA TÄTORT	
Kilbo	2
Salbo	2
Sätrabrunn	3
Klockarbo	3
Ransta	4
Åby	1
Kyrskolan	2
TOTALT KOMMUNALA FÖRSKOLOR 17	
LANDSBYGDEN	

Avdelningar våren 2023	
FRISTÅENDE	
Naturligtvis, i ur och skur	3
Barnens Lilla Academia	3
Bråstabacke, i ur och skur	2
Abtrakadabra	2
Regnbågen	1
Förskolan Lek & Lär Kumla Kyrkby	1
Familjedaghem, dagbarnvårdare	8

Flera av dessa enheter är på väg att flyttas till tillfälliga moduler. Åby förskola är tillfälligt flyttad till Gärdesta, där det finns, åtminstone tillfälligt, ledig kapacitet.

I Västerfärnebo och Salbohedsområdet är barnantalet så lågt att förskoleverksamheten är reducerad. Barnantalet sjunker även påtagligt i Ransta. På orter med begränsat upptagningsområde ger förändringar i barnantalen snabbt påtagliga effekter för bygdens förskolor. Prognoser visar dock att behoven av förskoleplatser även minskar i Sala tätort, även om effekterna där är mer spridda och inte märks så tydligt i enstaka förskolor.

När det gäller fristående förskolor så kan de, utan beslut från nämnden, komma att avvecklas. De kan även utökas med relativt kort varsel, även om nämnden har visst inflytande över sådana förändringar. Det bör därför finnas viss beredskap för att hantera sådana situationer. Det kan alltså handla både om att ny kommundriven verksamhet kan behöva startas, alternativt att kommunen tar över driften. Om nystartad enskild verksamhet godkänns kan kommundriven förskoleverksamhet behöva avvecklas, om det innebär att den nya aktören övertar delar av barnunderlaget. Oavsett vilken driftsform som tillämpas är det kommunens och Skolnämndens budget som finansierar verksamheten.

Om inflyttning och prognostiserade födelsetal blir enligt SCB:s tidigare prognoser, och den senaste prognosen från Statisticon, kommer behoven förändras, enligt tabellen nedan.

Förändrat behov, avdelningar 2024-2026	
Utan inflyttning, cirka 100 barn Strategiska inspelet mars -23	-5
Minskade barnkullar Ca 20/kull x 5 år ca 100 barn Senaste prognosen, Statisticon	-5
Totalt antal avdelningar	-10

Det är en mycket grov uppskattning, baserat på 90 procents nyttjandegrad bland 1–5-åringar och 17,5 barn per avdelning. Det senare förutsätter en jämn fördelning mellan småbarn (1–3 år) och äldre förskolebarn (3–5 år). Det är mycket svårt, egentligen omöjligt, att förutspå var, geografiskt sett inom kommunen, som förändringarna kommer att få störst genomslag.

Med nuvarande befolkningsutveckling finns därmed inga akuta behov av fler förskolor. Under 2023 har nettoinflyttningen av barn i förskoleåldern stagnerat, vilket gör att scenariot med minskat behov av förskoleplatser har förstärkts. Kommunens ambition kan även förändras. Planeringstalet har tidigare varit 14 för småbarnsavdelningar (1–3 år) och 20 för syskonavdelningar. Blandavdelningar brukar planeras till 18–20.

Observera att begreppet planeringstal inte får förväxlas med maxantal. Planeringstal utgör endast underlag för teoretisk beräkning av lokal- och andra resursbehov för kommunens samlade förskoleverksamhet.

I praktiken har beläggningen på avdelningarna under våren, generellt, varit 15 för små-, 21 för syskon-, och 20 för blandavdelningar. Barnantalet är också regelmässigt högre på våren än på hösten. Avdelningarna kommer sällan upp i denna beläggningsgrad under hösten. Småbarn flyttas kontinuerligt till syskonavdelningar, så att platser för tillkommande småbarn frigörs.

En ambitionsförändring med minskning av barnantalet med cirka ett barn per avdelning skulle generera ett behov av cirka 40–50 nya platser i Sala tätort, vilket motsvarar 3 avdelningar. Med nuvarande driftskostnader skulle det innebära mellan 8 och 10 mkr.

På landsbygden är bilden mer splittrad, eftersom barnantalet är så litet att det normalt inte räcker för att samla till ytterligare en avdelning inom rimligt geografiskt avstånd. Ofta finns förutsättningar till lokalsamverkan i skolorna, vid tillfälliga lokala toppar av barnkullar.

Beskrivning av Salas grundskolor f-6

TÄTORTEN SALA

I Sala tätort finns i dagsläget fyra skolor: Vallaskolan f-6, Åkraskolan, Lärkbacksskolan och Ängshagenskolan. När eleverna ska börja förskoleklass uppmanas vårdnadshavare att lämna in önskemål om skola inför skolplaceringen i februari, då det kan finnas fler än en möjlig skola för eleven utifrån avståndet från hemmet. Därför är det svårt att förutspå hur många elever som kommer att söka sig till de olika skolorna. Även barn på landsbygden har rätt att önska skola och kan välja att placeras på någon av tätortsskolorna, vilket kan öka söktrycket på dessa. Finns det fler antal sökande än platser till en skola sker ett urval utifrån den beslutade prioriteringsordningen. Idag bor ungefär två tredjedelar av de barn som går på en tätortsskola inom det som tidigare var skolans "upptagningsområde". På Ängshagenskolan är siffran 50% (2022). Detta beror både på flytt under skoltiden och att man aktivt sökt till skolan, även om den inte är den närmaste. Vid inflyttning till kommunen förekommer det att det är fullt i årskursen på den närmaste skolan och eleven får då placering på annan möjlig skola.

Vallaskolan

Under senare år har det funnits ett positivt söktryck från andra bostadsområden än de som ligger närmast Vallaskolan. Sannolikt kommer förskoleklasserna att fyllas upp till cirka 75 elever redan från läsårsstart, vilket gör att skolan totalt kommer att ha minst 525 elever, plus viss påfyllning mellan eller under pågående läsår. Den tekniska kapaciteten är 30 elever per klass, dvs 90 elever per årskurs. I realiteten kommer det inte att vara möjligt att, med nuvarande klass- och undervisningsorganisation generellt, ha så många elever.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Valla f-6	förskoleklass
2024	62
2025	60
2026	43
2027	46
2028	58

Åkraskolan

Åkraskolan, som ursprungligen var dimensionerad för cirka 250–280 elever, har evakuerats till tillfälliga moduler med plats för uppemot 400 elever och har idag cirka 330 elever.

Antalet barn i området runt Åkraskolan ökar, samtidigt som Lärkbacksskolan ska avvecklas. Bygget av en ny skola är påbörjad. Den ska rymma tre paralleller på lågstadiet och fyra paralleller på mellanstadiet för att även rymma mellanstadieeleverna från Åby f-3. Dessutom väntas anpassad grundskola (tidigare sarskola) 1–6 med ca 50 elever inrymmas i lokalerna.

Lärkbacksskolans elever kommer i huvudsak från bostadsområdena Dalhem, Mellandammen/Gravhagen, boende längs Måns-Olsvägen, Skuggan.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Åkraskolan	förskoleklass
2024	53
2025	47
2026	62
2027	50
2028	53

Lärkbacksskolan

Lärkbacksskolan har en modul med permanent bygglov, samt en tillfällig modul med två klassrum. Dessutom är kök och matsal tillfälligt flyttade till Folkets park. Den tillfälliga modulen skulle ha tagits bort sommaren 2023, då eleverna ryms i övriga byggnader. Tömning påbörjades efter sommaravslutningen 2023, men modulen blev inte uppsagd i rätt tid. Den kommer därför att användas minst ett år till. Det förlängda kontraktet gäller till 2024 års utgång.

Planförutsättningarna på Lärkbacksområdet innebär att det finns betydande hinder för permanenta bygglösningar för skoländamål där.

Lärkbacksskolan ska enligt Skolnämndens beslut, i februari 2021, avvecklas och ingå i nya Åkraskolan. Den beräknas stå klar inför höstterminen 2025.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Lärkbacksskolan	Förskoleklass
2024	22
2025	19
2026	19
2027	11
2028	14

Ängshagenskolan

15 % av eleverna på Ängshagenskolan är folkbokförda där de har tillgång till skola på landsbygden och ytterligare 17 % bor längre än 2 km från skolan (15 okt 2022).

Upptagningsområdet är i grunden Ängshagen/Ängshöjden, Bråstaborg och Emmylund. Barn som bor på Emmylund har även nära till Vallaskolan.

Nyproduktion av bostäder planeras i området. Upptagningsområdet har, jämfört med Vallaskolan och Åkraskolan, en låg andel elever med utländsk bakgrund och flertalet kommer från sådana hemförhållanden, den socioekonomiska bakgrunden, att de statistiskt sett har goda förutsättningar att klara utbildningens mål.

Investeringsbehoven i skolan är beroende av hur skolan ska utvecklas. Nuvarande förskoleavdelningar ska enligt beslut 2021 byggas om till grundskoleverksamhet

och elevantalet därmed utökas. Samtidigt behöver modulen tas bort, alternativt ersättas. Genom att utöka antalet elever och få ett jämnare elevflöde genom skolan väntas lokalerna kunna användas mer rationellt och därmed minska driftskostnaderna, räknat per elev.

Driftskostnaderna för skolbyggnaden är jämförelsevis höga, bland annat på grund av hög energiförbrukning.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Ängshagen	Förskoleklass
2024	18
2025	15
2026	10
2027	5
2028	19

TÄTORTSNÄRA SKOLOR

De tätortsnära skolorna har delvis sitt upptagningsområde - elevunderlag - i Sala tätort. Vad som räknas som tätort är dock i detta sammanhang inte helt klart definierat.

Åby skola

Åby skola i Saladamm har ett stort behov av underhåll. Fastighetsenheten har beräknat kostnaderna för det planerade underhållet invändigt och utvändigt. Då ingår inga förbättringar eller ombyggnationer.

Förskoleverksamheten bedrivs i en inhyrd modul. Lokalens utformning är ur verksamhetssynpunkt relativt god. Ur fastighetssynpunkt, exempelvis energiförbrukning och liknande, är den en mindre bra lösning. Lokalerna är för närvarande utdömda och barnen är flyttade till Gärdesta förskola. Det mest akuta behovet är byte av golvbeläggning, men modulbyggnaden är även i övrigt i dåligt skick.

Totalt har Åby skola 53 elever (juni 2023), varav 36 är boende i skolans upptagningsområde.

Det fanns 2023, i juni, 49 elever i skolans upptagningsområde i åldersgruppen. 13 elever inom Åbys upptagningsområde går på andra skolor.

Åbys elever var vid avstämningstillfället mantalsskrivna i:

- Saladamm (inklusive Fågelsbo) 10 elever
- norr om Saladamm 14
- bortom Ölsta mot Heby 3
- norr om Sala 9
- Sala centralort 16
 - varav Mamre 8

- annan kommun 1.

(Uppgifter från juni 2023)

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Åby	Förskoleklass
2024	11
2025	8
2026	11
2027	17
2028	7

Kila skola

Kila skola har en modul med två klassrum, med tillfälligt bygglov, och hyreskontraktet har förlängts fram till 2026. En klass är inrymd i en souterrängliknande källarlokal, som idag är en ytterst tveksam lösning och som åtminstone på sikt inte är en godkänd lösning.

Kök och matsal finns i Lindgården, som har utlysts till försäljning, med villkoret att kök och matsal kan fortsätta nyttjas av skolan under ytterligare några år. Det är i skrivande stund oklart hur lösningarna i praktiken kommer att se ut. Om Kila skola blir kvar, behöver kök och matsal sannolikt byggas till, samt alla undervisningsrum komma upp ovanför markplan, genom en permanent lösning. Flera övriga klassrum i skolans permanenta byggnad är i övrigt så små att hela klasser (upp till 25 elever) inte ryms. Det förhindrar en rationell och ekonomiskt effektiv organisation, i överensstämmelse med de förutsättningar som gäller för främst tätortsskolorna.

Kila skola hade totalt 116 elever, (juni 2023) varav 84 boende i skolans upptagningsområde.

Det fanns i juni 2023 totalt 124 elever i skolans upptagningsområde i åldersgruppen f-6. 40 elever i upptagningsområdet gick på andra skolor.

Kila skolas elever var i juni 2023 mantalsskrivna i:

- Kila 4 elever
- Kullbacken/Grällsta, Tullsta 15
- området mot Ransta och Kumla 10
- området mot Salbohed 19
- Stampers 14
- Styrars, Finntorpet, Hammarhagen och Trefoten 23
- Sala centralort 24
- Broddbo 4
- Åbys upptagningsområde 1
- Varmsätra upptagningsområde 1

· annan kommun 1.

(Uppgifter från juni 2023)

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Kila	Förskoleklass
2024	15
2025	14
2026	12
2027	19
2028	12

LANDSBYGDSSKOLOR

Ransta skola

Ransta skola är nybyggd och har plats för inflyttade elever under de närmaste åren. Utan nettoinflyttning kommer elevtalen de närmaste åren att sjunka.

Nettoinflyttningen var under 2019 mycket stark med flera elever i varje årskurs, men detta avtog under 2020. I Ransta finns exploateringsplaner för nya bostadsområden. Skolan är i princip dimensionerad för upp till 160 elever, vilket motsvarar 23 elever per årskurs och klass, men respektive klassrum för sju klasser, det vill säga en per årskurs f-6, är dimensionerade för upp till 30 elever.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Ransta	Förskoleklass
2024	20
2025	8
2026	12
2027	10
2028	12

Varmsätra skola

Varmsätra skola kommer enligt beslut i Kommunstyrelsen ersättas av en ny skola. I Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens förslag om långsiktig skolstruktur påvisas möjligheten att rymma hela eller delar av Varmsättras elevunderlag i andra skolor, i första hand Ransta och Ängshagen.

Utifrån nuvarande elevunderlag är det också möjligt. De flesta eleverna i Varmsätra skola åker skolskjuts.

Politiskt beslut finns om att hyresupphandla en skola i området. Beställningen som har gjorts baseras på ett elevunderlag på 150 elever. Det är i snitt 21–22 elever per klass.

På vilka grunder Varmsätra skola planeras för mindre elevgrupper än planeringsförutsättningarna i övriga skolor är inte helt klarlagt. Det har dock funnits en del muntlig dialog om möjligheten att i framtiden ha inkluderad resursskole-

verksamhet i Varmsätra, motsvarande det som idag finns vid Klöverskolan och Lilla Nova på Klövervägen. Det innebär att merparten av elever i behov av sådant stöd kommer att vara hänvisade till bussresor.

Varmsätra skola har både inflöde från andra upptagningsområden, och utflöde. Av Varmsätra skolas 113 elever bor 90 i skolans upptagningsområde (juni 2023).

Totalt sett fanns 117 elever i skolans upptagningsområde i åldersgruppen för årskurs f-6. 27 elever i området gick på andra skolor. Utflödet är alltså något större än inflödet.

Här är Varmsätra skolas elever (juni 2023) mantalsskrivna i:

- Varmsätra och närmaste område 24 elever
- Kumla och närmaste område 4
- Engarn 8
- Tärna och närmaste område 17
- Öja till Gamsebo 18
- Isätra, S och N Kärrbäck, Svepnäs och närmaste omgivning 19
- Åbys upptagningsområde 5
- Ransta upptagningsområde 2
- Kila upptagningsområde 6
- Sala centralort 8
- andra kommuner 2.

(Uppgifter från juni 2023)

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Varmsätra	Förskoleklass
2024	17
2025	12
2026	10
2027	9
2028	17

Kilbo skola

Kilbo skola har ett eftersatt underhåll, dock inte av akut karaktär, för närvarande.

Slöjd och hem- och konsumentkunskapsundervisning är förlagd till Västerfärnebo skola, dit elevernas bussas en dag i veckan.

Normalt sett räcker klassrum och grupprum till, men tidvis finns behov av mer uppdelad undervisning, beroende på elever i behov av särskilt stöd. Det gör att olämpliga lokaler, i exempelvis källaren, används.

Kilbo skola brukar ha enstaka elever från grannkommunen Norberg. Det förekommer även rörlighet från Kilbo till skolor i annan kommun.

Det finns för närvarande inga planerade investeringar i Kilbo. Fastighetsenheten påtalar risker med att byggnaden delvis har eftersläpande underhåll.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Kilbo	Förskoleklass
2024	14
2025	9
2026	7
2027	5
2028	6

Hedens skola

Hedens skola har tidigare bedömts vara i relativt gott skick efter att bland annat toaletter och kök har rustats upp. Efterhand har dock stora behov uppdragats. Det gäller främst brandsäkerhet och tillgänglighet men även brist på lokaler för elevhälsa, med mera.

I juni 2023 fanns totalt 87 elever, varav 71 boende i skolans upptagningsområde.

Det fanns 76 elever i skolans upptagningsområde i åldersgruppen. 5 elever går på andra skolor.

- Sätrabrunn och närmaste område 35 elever
- Fläckebo med omgivning 19
- Vevde/Öster Vrenninge 9
- Gussjö 8
- Salbohed med omgivning 11
- Gullvalla med omgivning 2
- Västerfärnebo med omgivning 2
- annan kommun 1.

(Uppgifter från juni 2023)

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Heden	Förskoleklass
2024	6
2025	9
2026	8
2027	10
2028	5

Västerfärnebo skola

Kapacitet: Skolans kapacitet till blivande förskoleklass bedöms under nuvarande omständigheter vara totalt 100, men tomma utrymmen och möjligheter till andra åtgärder finns för att rymma betydligt fler, åtminstone totalt runt 175–200.

Det kombinerade skol- och folkbiblioteket har med åren utvidgats till att även ta den tidigare matsalen i anspråk. Delar av lokaler kan också med relativt enkla

förändringar användas för skolverksamhet. I så fall kan det finnas skäl att mäta nyttjandegraden av biblioteket.

Fastighetsenheten ser i övrigt risker med att byggnaden har eftersläpande underhåll.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Västerfärnebo	Förskoleklass
2024	10
2025	11
2026	7
2027	11
2028	10

Möklinta (Kyrkskolan)

Kyrkskolan har för närvarande en modullösning. Skolan har idag cirka 100 elever. Projektering av en ny skola pågår. Skolan byggs för att kunna ta emot uppemot 120 elever och 30 förskolebarn. Behovet under överskådlig tid ser dock ut, enligt befolkningsframskrivningar, att hamna under 100 platser totalt.

Prognos upptagningsområdet (jan-23)

Kyrkskolan	Förskoleklass
2024	10
2025	10
2026	12
2027	10
2028	5

ELEVFÖRDELNING MELLAN SKOLORNA

För att förstärka förutsättningarna för likvärdighet bör en gemensam norm med maximalt mellan 22 och 25 elever i förskoleklass införas. I praktiken är det sällan som maxintag på 25 uppnås, bortsett från Vallaskolan, där söktrycket är stort. Även Ängshagenskolan och Lärkbacksskolan når vissa år upp till sina maxtak (28 respektive 20), men där är elevantalet anpassat till lokalernas förutsättningar.

En sådan förutsättning kan vara klassrummets storlek eller ventilationens kapacitet. Men det finns i vissa fall även andra skäl, exempelvis enskilda skolors (rektors) önskemål, utifrån bedömningar om optimerad organisation och elevernas förutsättningar. Sådana bedömningar har ofta inslag av subjektiva värderingar om förutsättningarna, och riskerar att skapa visst utrymme för godtyckliga bedömningar när det gäller likvärdiga villkor för enheterna. Även om merparten av fördelningen mellan enheterna baseras på elevantal, så utgör de fasta kostnaderna en betydande del av den totala budgeten.

BEHOV AV ELEVPLATSER I SKOLORNA

I Sala fastställer skolchefen maxintaget till förskoleklass varje år. Skolorna brukar eftersträva något mindre grupper för de yngsta eleverna och kan ofta ha något större grupper i de senare årskurserna. Detta utrymme kan vara bra att ha vid inflyttning till bostadsområden i närheten av skolan och ger samtidigt möjlighet till skolbyten.

För 2023 innebär det att maxantalet vid läsårsstart för förskoleklassen är:

	Max 2023	Utfall h2023	Prognos 2024	Prognos snitt 2024-2028	Ledigt utrymme, snitt		Max	Utfall h2023	Prognos 2024	Prognos snitt 2024-2028	Ledigt utrymme snitt
Vallaskolan	75	74	62	54	21	Ransta skola	24	13	20	12	12
Åkraskolan	60	47	53	53	7	Varmsätra skola	20	13	17	13	7
Lärkbacksskolan	20	20	22	17	3	Kilbo skola	24	6	14	8	16
Ängshagenskolan	28	28	18	13	15	Hedens skola	24	18	6	8	16
Åby skola	15	12	11	11	4	Västerfärnebo skola	24	13	10	10	14
Kila skola	20	19	15	14	6	Möklinta kyrkskola	20	9	10	9	11

Notera; Flera av landsbygdsskolorna har inte totalkapacitet (f-6) för maxantal i varje enskild årskurs. I tätortsskolorna, inklusive de "tätortsnära" i Åby och Kila, finns således 218 platser till totalt 200 elever i förskoleklass 2023. Ransta-Varmsätra har 44 platser till 26 elever, Västerfärnebo-Heden 48 platser till 31 elever. Utan inflyttning kommer elevantalet att minska de närmaste åren.

MAXIMAL ORGANISATION

En maximal organisation kan se ut som nedanstående tabell, om skolorna skulle anpassas i enlighet med underlaget som presenterades hösten 2020, med så välutnyttjade skollokaler som möjligt, i största möjliga utsträckning med minst två paralleller, det vill säga två klasser i varje årskurs.

	Max 22/klass	Max 25/klass	Prognos snitt 2024-2028	Ledigt utrymme, snitt vid 25		Max 22/klass	Max 25/klass	Prognos snitt 2024-2028	Ledigt utrymme, snitt vid 25
Vallaskolan	66	75	54	21	Ransta skola	22	25	12	13
Åkraskolan	66	75	53	22	Varmsättra skola	0	0	13	-13
Ängshagenskolan	44	50	13	37	Västerfärnebo skola	22	25	10	15
Lärkbacksskolan	0	0	17	-17	Hedens skola	0	0	8	-8
Kila skola	0	0	14	-14	Kilbo skola	22	25	8	0-17*
Åby skola	0	0	11	-11	Möklinta kyrkskola	22	25	9	0-16*
	176	200	162	38		44	50-100	43	7-40

* Möklinta skola bedöms ha svårt att i praktiken utvidga sitt upptagningsområde. Mot den bedömningen talar att Broddbo (som idag i första hand går till Åkra) och delar av Åbys nuvarande upptagningsområde skulle kunna föras till Möklinta. Om en stor andel av vårdnadshavarna ändå väljer tätortsskolor riskerar skolskjutstrafiken för enstaka barn till Möklinta att bli förhållandevis kostsam.

Kilbo skolas förutsättningar behandlas under en särskild rubrik nedan.

Kilbo skola

Om vi konsekvent ska sträva efter minst två-parallelliga skolor (två klasser eller grupper med 22-25 elever vardera) där det är möjligt så behöver Västerfärnebo skola fler elever.

En förstärkning av skolan i Västerfärnebo är också något som stödjer strävandet att skapa starka servicenoder i delar av kommunen, där Västerfärnebo är en, enligt fullmäktiges beslut om översiktsplan med tidshorisonten år 2050.

Kilbo skolas framtid kan därmed behöva utredas.

Det kräver dock ett särskilt utredningsuppdrag, eftersom det inte är klarlagt om Kilbos elever ryms i befintliga och tillgängliga lokaler i Västerfärnebo och de eventuella investeringskostnader en sådan lösning skulle generera inte är beräknade.

Förutom de ekonomiska faktorerna har utredningen att ta ställning till kvalitetsaspekter för undervisningen, enligt Skollagen och Läroplanen.

Såsom framgår av ovanstående beskrivning av utredningens direktiv och arbete överlämnas bedömningar av andra faktorer, exempelvis för- och nackdelar med en skola i Kilbos område, till den politiska handläggningen.

	Kilbo skola	Kilbo förskola
Hyra 2023	1 447 tkr	773 tkr
Kvalitetsstöd	492 tkr	-
Driftskostnad reinvesteringsbehov	Ej beräknat	
Måltid, hyra och personal	Total möjlig besparing: 750-1250 tkr	

Förutsättningar

- Nya Åkraskolan står klar och Ängshagenskolan har utökats till två kompletta paralleller, något förenklat uttryckt: klasser per årskurs.
- Hedens skolas elever har flyttats till Västerfärnebo.
- Kilbo skolas förutsättningar utreds.
- Kila skolas elever har flyttats till tätortsskolor.
- Omfördelning sker av upptagningsområden så att elever med olika socioekonomisk bakgrund eller invandrarbakgrund blir spridda mellan enheterna.

- Varmsätra skola har flyttats utanför nuvarande planeringshorisont (medellång sikt) och eleverna har i huvudsak flyttats till Ransta, men i vissa fall till tätortsskolor.

Marginaler för ökad tillväxt

Behov av ytterligare skollokaler kan uppkomma om elevkullarna växer eller omfördelas. Det finns med förslaget fortfarande viss marginal för tillväxt. Rapporten om lokalförändringar för gymnasieskolan och högstadiet indikerar också att det finns visst överskott av undervisningslokaler i de tilltänkta högstadielokalerna, i nuvarande Kungsängsgymnasiet. Dessa kan temporärt eller permanent användas för f-6-verksamhet.

Flexibilitet för anpassade gruppstorlekar

Klasserna kan i praktiken inte fyllas helt, särskilt inte de som har ett begränsat upptagningsområde. Det gäller främst Möklinta skola och Kilbo skola.

Då det i detta förslag finns viss överkapacitet både i tätort och på landsbygd, finns möjlighet att vid intag ta hänsyn till lokala, exempelvis socioekonomiska förutsättningar, och att ha mindre klasser.

***Notera:** Ovanstående organisation baseras på anvisningarna i utredningsuppdraget, det vill säga "en hållbar framtida organisation med fokus på kvalitet". Den tar alltså inte hänsyn till några politiska överväganden om andra intressen än det utredningen haft som uppdrag att analysera.*

Utredande tjänstepersoner är exempelvis mycket väl medvetna om att det finns ett politiskt beslut om att Varmsätra skola ska byggas, men mot bakgrund av hur utredningsuppdraget har formulerats så har förslaget utformats efter en strävan att nå en så optimal organisation som möjligt, ur hållbarhets- och kvalitetsaspekter. Hänsyn har inte tagits till tidigare fattade beslut eller uttryckta politiska viljeinriktningar.

Elevhälsan

Ett mått för när en kurator och skolsköterska kan ha heltid på en skola är ca 400 elever. Det innebär att det krävs en två-parallellig skola för att dessa professioner ska finnas på plats för eleverna varje skoldag.

För eleverna är det att föredra att ha tillgång till kurator och skolsköterska varje skoldag. De ärenden som eleverna behöver dessa personalkategorier till går inte alltid att planera till att inträffa en viss veckodag. Är kurator och skolsköterska inte på plats alla dagar så är det lärarna som får överta dessa professioners ansvar övriga dagar.

De mindre skolorna har ofta bara tillgång till dessa professioner en dag i veckan. Undersökningar visar att skolsköterskan kommer på andra plats bland dem som ungdomarna uppfattar som viktig att kunna anförtro sig till. Att ha någon att tala med, som inte samtidigt har till uppgift att bedöma kunskaperna, är viktigt.

Kurator och skolsköterska är en viktig del av elevhälsans professioner. För elever som har tillgång till dessa endast en dag i veckan blir det inte likvärdigt. De får inte det de har rätt till. Elevhälsopersonalen har också till uppgift att ingå i skolans elevhälsoteam och medverkar därmed på möten, vilket gör att den korta tid de har till förfogande för direkta kontakter med eleverna på enheten blir ytterligare begränsad.

Mycket tid försvinner också i resor mellan skolor för dessa personalkategorier, vilket gör att det kan bli ännu mindre tid riktat till elever.

Flera av de små skolorna har inte heller ändamålsenliga lokaler för denna personal, vilket också kan innebära mindre tid på plats än de borde vara då det saknas utrymmen. Bland annat saknas ofta sekretesskyddat rum för kurator, vilket betyder att det finns risk att andra hör vad som sägs i dessa känsliga samtal. Ibland saknas också tillgång till vatten för basal hygien för skolsköterska.

Dessa personalkategorier har inte heller alltid en bra arbetsmiljö på mindre skolor utan kan tvingas sitta i fritidshemmets lokaler på barnstolar eller i andra utrymmen där det inte finns ändamålsenliga möbler för en god ergonomi. Det medför att de inte kan sitta på den skolan med t ex dokumentation och dylikt; den fysiska närvaron blir alltså lägre än den annars hade behövt vara.

Så här ser fördelningen av dessa professioner ut idag. Vi har en kurator och skolsköterska per 350 elever i Sala kommun. Det kan sen, i praktiken, skilja något eftersom vi också ser till behov när vi bemannar och inte enbart antal elever.

Enhet	Andel av heltidstjänst, SKOLSKÖTERSKA	Andel av heltidstjänst, KURATOR
Anpassad skola (gr +gy)	0,2	0,2
Ekebyskolan	1,0	1,5
Hedens skola	0,2	0,2
Kila skola	0,3	0,3
Kilbo skola	0,2	0,2
Kungsängsgymnasiet	1,0	1,0
Kyrkskolan, Möklinta	0,2	0,2
Lärkbacksskolan	0,5	0,5
Ransta skola	0,3	0,3
Vallaskolan F-6	1,2	1,2
Vallaskolan 7-9	1,0	1,5
Varmsätra skola	0,3	0,3
Västerfärnebo skola	0,3	0,3
Västmanlands naturbruksgymnasium	0,65	0,65
Åby skola	0,15	0,15
Åkraskolan	0,9	0,9
Ängshagenskolan	0,5	0,5

Resursfördelning

Skolnämnden har beslutat om en ny modell för resursfördelning till verksamhetsområden och enheter. Än så länge är inte detaljerna fastställda, men en av grundprinciperna är att fördelningen i större utsträckning än tidigare ska baseras på barn- och elevpeng. Den tidigare modellen, som legat till grund för fördelningen till och med 2023, har för förskolans del i huvudsak baserats på antalet avdelningar och endast i undantagsfall tagit hänsyn till variationer i antalet inskrivna barn och deras vistelsetider.

I skolan har fördelningen i större utsträckning baserats på antalet elever. Dock har små enheter kompenseras för att de har svårt att fylla klasserna.

Fördelningen av medel till lärare varierar också mellan olika läsår. När modellen skapades togs hänsyn till att elevgrupperna bedömdes behöva vara mindre för de lägre årskurserna, samtidigt som antalet timmar i timplanen ökar mellan låg- och mellanstadiet och senare i högstadiet. Det påverkar behovet av lärare. Den lärarresurs per 100 elever som beräknas är för årskurs 1–2; 5,33, i årskurs 3–6; 7,3 och högstadiet, årskurs 7–9; 7,1. Det är, något förenklat, kostnaderna för snittlönen för behöriga lärare som fördelas.

Till detta kommer sedan en rad tillägg, exempelvis social viktning, speciallärare, med mera. Det finns därför, enligt Skolverkets statistik, totalt sett, i snitt, ungefär 12 elever per lärare i grundskolan i Sala, omräknat till helårstjänster. Det är mycket nära snittet i riket.

Med en grov beskrivning kan man således säga att en klass med 25–30 elever genererar underlag för två lärare. Det har tidigare givit möjlighet till tvålärarsystem, (erfarenhet från Ängshagenskolan). Förslaget om ny resursfördelning ger sannolikt inte den möjligheten. Större klasser ger dock generellt sett möjlighet till att relativt ofta delas i flera lärarledda grupper och/eller att enstaka elever kan ges intensivt stöd, eller att särskilda undervisningsgrupper inrättas. Om det finns flera klasser i samma årskurs på en skola underlättar det möjligheten till att organisera verksamheten i tillfälliga eller permanenta lösningar för elever i behov av särskilt stöd. Det ökar också möjligheten till att ha heltidsanställda speciallärare eller andra specialisttjänster.

Om klassen är stor behöver den också oftast delas i vissa ämnen, främst de praktisk-estetiska.

För årskurs 1–6 behövs i allmänhet 17–20 elever för att kunna organisera undervisningen i en årskurs, men då finns i allmänhet ett ytterst begränsat ekonomiskt utrymme kvar till extra stöd. Om antalet elever i årskursen är litet behöver olika årskurser samverka med varandra, exempelvis genom att bilda klasser i så kallad B-form (flera årskurser i samma klass) i samtliga eller några ämnen.

Om skolan är liten eller har små möjligheter att samverka med andra skolor blir specialisttjänster av olika slag inte riktigt så attraktiva då heltidstjänster inte kan erbjudas. En lösning kan vara att specialläraren även har reguljär undervisning i sin tjänst. En annan lösning, som ofta är den som står till buds, är att förstärka

organisationen med obehöriga, eller elevassistenter som vanligtvis saknar mer kvalificerad relevant utbildning. Även om det görs ett gott arbete så bedömer rektorerna att kvaliteten blir bättre om personalen har adekvat utbildning.

Grupp- och klasstorlekar i Salas skolor

Så här ser gruppstorlekarna ut i Salas f-6-skolor, 15 september 2023:

	Förskoleklass	åk 1	åk 2	åk 3	åk 4	åk 5	åk 6	LÅ 23/24
Vallaskolan F-6	74	74	76	73	77	79	67	520
Åkraskolan	47	39	42	40	41	49	67	325
Lärkbacksskolan	20	20	19	23	32	30	28	172
Ängshagenskolan	28	30	31	30	23	31	30	203
Åby skola	12	10	13	14				49
Kila skola	19	19	14	5	19	16	17	109
Varmsätra skola	13	14	13	22	18	19	16	115
Ransta skola	13	19	21	20	14	18	27	132
Hedens skola	18	12	13	10	13	9	14	89
Västerfärnebo skola	13	15	15	16	14	15	9	97
Kilbo skola	6	14	6	11	4	13	16	70
Möklinta skola	9	6	10	15	16	14	18	88

Tabellen ovan visar alltså att en stor andel av kommunens skolor har ett elevunderlag där antalet elever i respektive årskurs inte räcker för att finansiera basal undervisning, enligt Läroplanen. Det behövs samverkan mellan årskurser och extra tilldelning av budget. Vissa enheter går därutöver systematiskt, år efter år, med ekonomiskt underskott, vilket påverkar förutsättningarna för kommunens totala skolverksamhet, om budgetbalans för Skolnämnden eftersträvas. **Notera. Se reservation för exaktheten i detaljerade uppgifter, sidan 10.**

Olika aspekter av likvärdiga villkor

Vissa skolor med stort elevunderlag har förhållandevis stora klasser som kan finansieras av elevpeng eller annan resurstilldelning. Inom budgeten ryms då också riktade insatser för elever i behov av särskilt stöd. Skolor med ett mindre elevunderlag, som är hänvisade till en organisation med mindre grupper, behöver extra ekonomiskt tillskott för att upprätthålla undervisningens grundförutsättningar. Inom ramen för den budget som är tillgänglig sker den extra medelstillelningen på bekostnad av hela kollektivet.

Att kunna upprätthålla undervisning på rätt nivå även på små enheter är bara en av flera aspekter av likvärdiga villkor. Andra viktiga aspekter är elevers olika förutsättningar och individuella behov. Utrymmet för riktat stöd till elever i behov av särskilt stöd begränsas i praktiken av att medel behöver tillskjutas till enheter som har så få elever att det blir svårt att med enbart elevpeng bedriva verksamheten enligt Läroplanens krav.

Samband mellan skolors storlek och kvalitet

Förordet till SKL:s rapport (nuvarande SKR) "Om sambandet mellan skolstorlek och utbildningsresultat inleds så här:

"När skolnedläggning, skolresultat och skolutveckling diskuteras, sägs ibland att 'små skolor presterar sämre än större'. Inte sällan förs även fram att stora skolor inte ser eleverna, att små skolor är trygga och att vissa typer av skolor, framför allt med hänvisning till storlek och ibland belägenhet, presterar bättre än andra. Det är utsagor värda att ta på allvar, men stämmer de verkligen?"

Området är, enligt rapportsammanställningen, vagt studerat i Sverige, även om det i större studier som John Hatties *Synligt lärande* (2014) signaleras att det saknas samband mellan skolstorlek och resultat. Hatties forskning rör dock inte svenska förhållanden.

I en svensk forskningsöversikt (Adolfsson, 2014) visas både positiva och negativa samband mellan skolstorlek och studieprestationer. Däremot refereras inte till studier gällande svenska förhållanden.

Rapporten med ovanstående rubrik från 2018 har tagits fram av J. Henrik Bergström (innehåll) och Björn Andersson (metod/statistik).

I korthet visar resultaten att skolstorlek inte spelar någon roll annat än på meritvärdet i årskurs 9 där ett visst samband kan ses. De allra minsta skolorna presterar tydligt sämre än övriga, större skolor, men det finns en förklaring till det. Den visar att bland de allra minsta skolorna är de så kallade resursskolorna överrepresenterade och förklarar därför avvikelserna nedåt i resultat. Men även efter detta kvarstår ett visst samband på meritvärdet.

Ref: Henrik Bergström, henrik.bergstrom@skl.se (innehåll) och Björn Andersson, bjorn.andersson@skl.se (metod/statistik)

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2018 ISBN: 978-91-7585-632-2

I den genomsnittliga svenska grundskolan, läsåret 2017/18, går 218 elever, varav 223 elever i kommunala grundskolor respektive 191 elever i fristående skolor.

Går vi ett steg upp ser vi att de 79 största grundskolorna, med fler än 700 elever, 1,6 procent av antalet grundskolor, har tillsammans något fler elever än de 1 229 minsta skolorna, de med färre än 100 elever, som utgör en dryg fjärdedel av antalet skolor.

I studien görs en kostnads- och kvalitetsreflektion:

”En faktor vi inte studerat är resultat som en produkt av kostnader, den skulle ge en mer ljus över frågan om skolprestationer. Låt oss därför resonera något kring detta.

Det finns uppenbara stordriftsfördelar med en större skola kontra flera mindre. Exempelvis är skolor i centralorten, som ofta är större, ofta billigare än skolorna utanför densamma på grund av lägre kostnader för skolskjuts och närhet till andra skolor där skolorna lättare kan nyttja varandra gällande exempelvis lokaler och kompetens och på så sätt vara effektivare. Det betyder inte att resultaten i endera skolan är bättre, men man behöver relatera kostnader mot uppnådda resultat när strategiska beslut ska tas.”

Adolfsson (2014) tar här upp en viktig aspekt: ”En fråga som däremot väldigt sällan ses bli behandlad i den internationella forskningen är om en skola kan betraktas bli för liten. Det vill säga, det går att tänka sig att det förvisso finns flera pedagogiska fördelar med mindre skolenheter men dessa fördelar kanske bara gäller till en viss gräns, sen avtar de i samband med att skolan blir alltför liten.”

Det krävs en kritisk massa för att få skjuts på kvalitetsarbetet. Men detta golv går naturligtvis inte att ange, som Adolfsson skriver, i exakta tal. Med insikt i mekanismerna och vilka resurser som lokalt står till buds blir förhoppningsvis beslutsunderlagen och besluten om en skolas vara eller icke vara respektive en skolas byggande eller icke byggande bättre. Allt detta är till syvende og sist avvägningar som må göras av varje huvudman.

Reflektion

Det är närmast att betrakta som en självklarhet att små grupper med hög personaltäthet är att föredra framför stora grupper med låg personaltäthet. En förutsättning för den slutsatsen är också att personalens behörighet och kompetens är jämförbar. Ur den aspekten är givetvis små skolor att föredra, kvalitetsmässigt, åtminstone så länge resursfördelningen, budgeteringen, ger kompensation för nödvändigheten att undervisa i små grupper, med eller utan åldersblandning.

Dock är denna aspekt av kvalitet inte något som kommer alla till del, något som alla kan välja. Det är de som bor i det närmaste upptagningsområdet som i första hand får tillgång till detta. Det är långt ifrån säkert att denna kvalitet dessutom kommer de elever som bäst behöver dessa undervisningsformer till godo.

En annan viktig aspekt är hur stor del av skoldagen som behöver ägnas åt resor. Att dagligen ha en lång resväg är förstås en betydande nackdel. Det innebär att behöva kliva upp tidigare än andra elever varje skoldag för att kunna ta sig till skolan. Det innebär också att komma hem senare, vilket inskränker möjligheterna till att utöva fritidsintressen, umgås med jämnåriga och tid för att göra sina läxor.

Hur mycket längre restiden blir, beror förstås på var man bor. Många elever på landsbygden behöver under alla omständigheter skolskjuts och är låsta vid busstider och liknande. Hur mycket sämre det blir av att byta skola kan därför vara en organisationsfråga när det gäller skolskjutstrafiken.

Att planera skolskjutstrafik innebär en komplicerad schemaläggning och ett mycket tidskrävande arbete. Denna utredning ger inte utrymme för att i olika scenarier beskriva förutsättningarna för varje enskild elev, då variationerna är oändliga och dessutom ständigt förändras.

Hela kommunen ska leva

En annan aspekt på skolstrukturen är en strävan om att hela kommunen ska leva:

- Möjligheten att bo och leva under goda förutsättningar även utanför den större tätorten.
- En levande landsbygd, med mångfacetterad service och arbetsmarknad.
- Tillgången till skola har betydelse för tillväxt och utveckling i den enskilda ortens och dess närmaste omgivning.

Ransta samhälle upplevde exempelvis en kraftig inflyttning av barnfamiljer när nya förskolan och skolan stod klar. Även om denna utveckling senare avstannade så kan satsningen ha haft långsiktiga effekter på orten (servicenodens) attraktionskraft.

Dessa aspekter ingår inte i utredningsuppdraget att beakta eller mäta.

Utredningsuppdraget är att utreda en hållbar framtida organisation med fokus på kvalitet.

Enligt reglementet som beslutats av fullmäktige ansvarar Skolnämnden för kommunens uppgifter och *ärenden som avser skolväsendet enligt skollagen (2010:800), gällande skolförfattningar och förordningar*, förutom de uppgifter och ärenden som Kommunstyrelsen svarar för.

Skolans och förskolans betydelse ur andra aspekter och hur detta skall viktas, än det som anges i Skollagen, får bedömas inom de beslutandeorgan där de ansvarsmässigt hör hemma.

Förutsättningar för små respektive stora skolor

Med små skolor avses här skolor som är mindre än två paralleller, såsom eftersträvas i denna utredning.

Resor under skoldagen: Elever på små landsbygdsskolor har ofta undervisning i vissa ämnen på andra skolor, exempelvis för slöjd, hem- och konsumentkunskap och idrott. Det är resor mellan skolor som görs under skoldagen.

Organisationsformen med många små enheter är också behäftad med andra utmaningar, som av olika skäl kan vara svårt att beskriva, om det blir för konkret och därmed utpekande. Det gäller förutsättningarna för:

Moderna språk: De mindre skolorna på landsbygden har stora svårigheter att organisera undervisning i moderna språk, med språklärare fysiskt på plats i

klassrummen. Idag organiseras undervisningen för mellanstadieelever genom digitala lösningar.

Rekrytering. Rektorer på landsbygdsskolor signalerar svårigheter med att rekrytera behörig personal. I vissa fall har rektor frångått överenskomna principer om lönesättning och erbjudit löner som vida överstiger vad som bedöms vara norm för kommunen i sin helhet. Det kan ses som en intern lönekonkurrens, men också som en ersättning för de merkostnader personal har för resor till landsbygdsskolorna, resor som vanligtvis kräver egen bil. För enskilda lärare kan det vara svårt att bosätta sig i skolans närhet, eftersom det ofta finns fler i hushållet som förvärvsarbetar.

Arbetet på små skolor med liten personalgrupp uppfattas också av en del som mindre attraktivt, exempelvis då de som är nya i yrket kan ha behov av vägledning av kollegor med motsvarande ämnesbehörighet.

En kommungemensam kultur – värdegrund – mellan enheter: På små enheter med en begränsad personalgrupp finns större risk att det utvecklas lokala kulturer och förhållningssätt. Det har med begreppet kollegialitet att göra; det kan vara svårt att utveckla en personalgrupp eller komma ny till gruppen, om arbetslaget är litet och relativt isolerat.

Små enheter har sällan kontinuerlig tillgång till specialkompetens. Skolsköterskan och kuratorn, eller rektorn, kanske kan komma en gång i veckan – och blir inte en del av det kontinuerliga gemensamma arbetet på skolan. Det kan också vara svårt att få kvalificerat stöd för elever och personal i den akuta stunden.

Allsidighet och skollagen: Enligt Skollagen syftar utbildningen till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till "aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare."

Elevers möjlighet att få kontakt med elever med olika bakgrund, intressen etcetera kan begränsas på små enheter. Andelen elever med utländsk bakgrund är exempelvis betydligt lägre, i vissa fall så gott som obefintlig, på små landsbygdsskolor än i de stora skolorna i tätorten.

Elevers möjlighet att finna kamrater med liknande intressen eller förutsättningar kan vara begränsade på små enheter. I flera skolor finns årskurser med färre än 10 elever, i något fall ner till 4 elever. Det får betydelse både i kamratumgänget och även för skolans möjligheter att anpassa undervisningen för elever i behov av särskilt stöd – exempelvis genom att bilda mindre grupper i enstaka eller flera ämnen.

Skolväsendet har erfarenheter av att elever som har stora svårigheter i en skola kan visa sig ha helt andra förutsättningar om de byter skola. Det kan handla både om möjligheten att finna kamrater och om lärares och övrig personals olika förmågor och talanger att ge varje enskild elev det stöd den behöver.

Att ha tillgång till fler vuxna som kan se elever ur olika perspektiv kan för många barn vara en trygghet.

Specificering av beräknade driftskostnadsförändringar

Nedanstående är hämtat ur strategiska inspelet för 2024 och framåt.

Tkr	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Förslag 2026
Ram enl tidigare fastställd plan	613 727	639 716	666 486	666 486
<i>Varav ramförändring jmf budget 2023 (ramökning +/ramminskning -)</i>		25 989	52 759	52 759
<i>Generella kostnadsökningar jmf budget 2023 (t ex löneökningar, övriga kostnadsökningar)</i>		22 094	52 759	52 759
<i>Övriga beslutade verksamhetsförändringar att täckas i ram</i>		3 095		
Summa ramdifferens för bibehållen verksamhet				
Ramjusteringsbehov för bibehållen verksamhet				
Ökad hyreskostnad ny skola/FSK i Möklinta		1 800	3 600	3 600
Ökad kostnad avskrivningar		675	1 845	3 350
Ökad kostnad Hyra ny skola Åkra			8 000	8 000
Volymförändringar gymnasiet		4 200	7 700	11 100
Volymförändringar grundskolan		8 900	5 900	-400
Hyra moduler Åkra		5 000		
Summa nytt förslag		660 291	693 131	692 196

Kommentar:

I ovanstående redovisning ingår inte alla kostnadsökningar för renovering av befintliga lokaler eller eventuella evakueringskostnader.

För generella kostnadsökningarna har PKV använts som presenterats i strategiskt inspel 2024–2026 finans. 2024: 3,6%; 2025: 0,5%; 2026: 3,2%, vilket då var den förväntade kostnadsökningen generellt för kommunen.

Kostnadsökningarna har i praktiken varit betydligt större än så. Förutsättningarna är, när denna utredning skrivs, inte helt klarlagda när det gäller uppskrivning av lönekostnader, hyror med mera. Samtidigt finns kostnadsförändringar som åtminstone preliminärt går i motsatt riktning. Den stora posten där är personalomkostnadspålägget (PO), där bland annat de lagstadgade arbetsgivaravgifterna och den kollektivavtalade avtalspensionen ingår. Hur de exakta förändringarna blir är i skrivande stund inte fastlagt.

Det finns också en ny budgetram beslutad, som för 2024 ger 645.105 tkr, som för år 2025 ger 669.531 tkr och som för år 2026 ger 706.069 tkr.

Tabellen på föregående sida visar att investeringsbehovet under överskådlig tid, för de byggnader som kan komma att beröras av strukturförändringarna i förskolan och skolan, uppgår till:

Hedens skola: 8,1 mkr

Kila skola: 17,0 mkr

Åby skola och förskola: 0,8 mkr

Salbo förskola 0,3 mkr

Därutöver finns tillkommande driftskostnader för extern hyra av skollokaler i Varmsätra. Stängningen av Lärkbacksskolan finns redovisad i tidigare kalkyler och ingår i de nya kostnader som blir följderna av nya Åkraskolan. Beräkningarna för Kila skola är baserade på beräkningar från Åkraskolan samt Möklinta och bör således ligga nära de verkliga kostnaderna. För Ångshagen har Fastighetsenheten utrett ventilationskostnad år 2020. Där ligger ett påslag på 20% för ökade kostnader (generellt inom byggbranschen).

Åtgärder kommer även att behövas på Klockarbo förskola i Västerfärnebo. Provsvar inväntas och därmed besked om omfattning, kostnader med mera.

Totalt rör det sig alltså om investeringar motsvarande cirka 24 mkr och därav följande driftskostnadskonsekvenser som kan undvikas, plus driftskostnadskonsekvenserna av hyresupphandling av Varmsätra skola.

I denna beräkning har hänsyn inte tagits till behov av tillgänglighetsanpassningar och lokaler som exempelvis saknas på Heden för rektor, administration, elevhälsovård, med mera.

En lista finns framtagen av centrala elevhälsan, med kartläggning av en rad arbetsmiljöbrister. Kostnaderna för dessa är ännu inte sammanställda eller beräknade. Liknande kartläggningar är på väg att upprättas även inom andra verksamhetsområden.

I vilken omfattning och inom vilken tidsrymd dessa åtgärder behöver vidtas finns för närvarande ingen sammanställning av. I allvarliga fall kan ärenden komma att överlämnas till Arbetsmiljöverket för närmare bedömning.

I enlighet med tidigare inriktningsbeslut i Skolnämnden (se sidan 7) finns även en investering i form av ombyggnad av Ångshagens förskola till skollokaler. Det ger möjlighet att avveckla nuvarande modul med två klassrum, samt utöka Ångshagenskolan till en två-parallell skolenhet.

8 klassrum (480kvm), lärarrum skapas av lektrum, fler WC. Den sammanlagda investeringskostnaden för åtgärderna beräknas uppgå till 8,7 mkr.

Skolor	Uppvärmning
Vallaskolan	Fjärrvärme
Ekebyskolan, Gysingegården	Fjärrvärme
Västerfärnebo skola /	Fjärrvärme
Kilbo skola	Fjärrvärme
Hedens skola	Fjärrvärme
Klövervägen 16–24	Fjärrvärme
Kila skola	Fjärrvärme
Kila skola, modul	Elvärme
Varmsätra skola	Elvärme
Åby skola	Fjärrvärme
Lärkbacksskolan	Fjärrvärme
Lärkbacksskolan, modul	Elvärme
Ängshagens skolan	Fjärrvärme
Ängshagens skola, modul	Elvärme
Ransta skola/förskola	Fjärrvärme
Nybyggnation Åkraskolan	Fjärrvärme
Nybyggnation Möklinta	Fjärrvärme
Möklinta skola/fsk modul	Fjärrvärme
Gärdesta modulskola. Expandia	Elvärme

Förskolor	Uppvärmning
Salbo förskola	Elvärme
Dalhems förskola	Fjärrvärme
Ekeby förskola	Fjärrvärme
Ekorrens förskola	Elvärme
Turbo förskola	Fjärrvärme
Emmylunds förskola	Fjärrvärme
Ängshagens förskola	Fjärrvärme
Åkra förskola	Fjärrvärme
Kilbo förskola	Fjärrvärme
Gärdesta förskola 1, 2 och 3	Fjärrvärme
Klockarbo förskola	Fjärrvärme
Åby förskola	Elvärme

Möjliga Åtgärder för hållbar framtida organisation med fokus på kvalitet

Åby förskolas verksamhet är idag tillfälligt placerad i Gärdesta förskola. Utrymme finns för detta under de närmaste åren. Åtgärden att flytta Åby förskola kan verkställas omgående.

Åby skolas verksamhet kan 2024 flyttas till Åkras modulskola. För att få en mindre komplicerad övergång kan det också ske i samband med att nya Åkraskolan invigs 2025.

Kila skola kan avvecklas när optionen för hyra av kök och matsal i Lindgården löper ut. Lindgården är för närvarande till försäljning. Nuvarande projektering av utbyggnad av kök, matsal och ersättning av modul med mera kan i så fall behöva avbrytas omgående.

Varmsätra skola - detaljplanarbete pågår - med beräknad inflyttning hösten 2027. Innan hyresupphandling görs kan en fördjupad studie av behovet av skola göras. Denna utredning indikerar att det saknas elevunderlag i nuvarande upptagningsområde för att fylla en skola i Varmsätra. Ett alternativ, om hyresupphandlingen genomförs i enlighet med gällande beslut, kan vara att avveckla Ångshagenskolan och anordna skolskjuts för elever från Sala tätort till Varmsätra.

Hedens skola har behov av akuta åtgärder för att förbättra arbetsmiljön. Plats finns för eleverna i Västerfärnebo.

Salbo förskola kan behöva användas som evakueringslokal för Klockarbo förskola i Västerfärnebo. Västerfärnebo betecknas som en servicenod i gällande översiktsplan, vilket är ett skäl till att Klockarbo rustas eller orten på annat sätt förses med en förskola. Salbo förskola skulle på sikt kunna säljas.

Ekonomiska konsekvenser

Nedanstående tabell visar beräknade kostnadsminskningar per år för de strukturåtgärder som finns redovisade ovan.

	Åby skola/fsk	Heden	Kila	Varmsätra	TOTALT
Hyra 2023	787	1 606	1 366	947	
Kvalitetsstöd	738	492	492		
Kvalitetsstöd mottagande enhet		492			
Övriga fasta kostnader					?
TOTALT	1 525	2 590	1 858	947	6 920
Driftskostnad reinvesteringsbehov	105*	606	1 275	4 657**	6 643
Måltid, hyror*	250	358	250	143	1 001
Måltid, personal (vid helhetslösning) *					1 540
					16 104

* Åby fsk behöver troligen modulen helt bytas ut för att höja kvaliteten.

** En grov uppskattning på en utökad hyra om en skola i samma storlek som i Möklinta byggs i Varmsätra.

*** Kostnader för måltider påverkar Skolnämndens budget indirekt. I nuvarande interna kommunala modell är kostnaderna beräknade per portion.

Utöver detta finns ytterligare uppemot 4 mkr i potential för kostnadsreduceringar för hyra, kök med mera i Kilbo skola. Delar av det utrymmet kan i så fall behöva användas för anpassningar i mottagande skola, i första hand Västerfärnebo. Åtgärder som berör Kilbo skola behöver, såsom angetts tidigare, utredas mer detaljerat. Reinvesteringsbehov i Kilbo är vid tiden för denna utrednings arbete inte beräknade.

En grov uppskattning av möjlighet till anpassning av ledningsorganisationen (rektorer, biträdande rektorer och motsvarande) är cirka 2 mkr, om förslaget genomförs.

Ovanstående enheter har under senare år i snitt redovisat stora budgetunderskott, till följd av att enheterna inte lyckats organisera verksamheten. Resurser till grupper och stödfunktioner blir alltför urvattnade, när elevsammansättningen är ojämn och möjligheten till klasstorlekar som är jämförbara med tätortsskolorna saknas.

Under 2023 beräknas enligt prognosen det sammanlagda underskottet uppgå till drygt 8,1 mkr för dessa enheter. Under de senaste fem åren, plus innevarande års prognos (delårsbokslut) har underskotten i snitt uppgått till cirka 3,8 mkr.

	Åby fsk	Åby	Heden	Västerfärnebo	Kila	Varmsätra	TOTALT
2018	-598	-333	-1961	-2189	-20	-160	-5261
2019	-210	-240	-720	-2300	19	-107	-3558
2020	-180	-61	-714	-1604	417	411	-1731
2021	-82	-73	-96	-906	-296	702	-751
2022	-283	459	-1486	-2165	-837	997	-3315
2023*	-501	319	-1803	-3022	-3090	-40	-8137

* prognos

Dessa kostnader, som påverkar Skolnämndens totala resultat, kan elimineras genom den effektivare organisation som större enheter ger.

En effektivare organisation ger också fördelaktiga återverkningar i hela organisationen, med exempelvis jämnare fördelning av elever. Den faktiska merkostnaden för ytterligare en elev, i en organisation som redan finns och där plats finns tillgänglig, är relativt liten.

Det ger utrymme för ansvarig Skolnämnd att göra riktade kvalitetssatsningar och att nå budgetbalans utan att reducera kvalitetsförstärkande verksamheter.

Förändrade skolskjutskostnader är inte med i beräkningen, inte heller kostnader för transporter av elever till undervisning i specialsalar på andra enheter, kostnader för elevhälsopersonals, bibliotekspersonals, IT-pedagogers, vaktmästares och andra yrkeskategoriers resor och tidspillen för resor.

Alternativa lösningar

Organisation med f-3-skolor

I det beslut som nämnden fattade 2021 angående skolorganisation var planen att Ängshagenskolan skulle utöka sitt elevantal, genom att förskolan flyttades, samt att Kila skola och eventuellt Varmsätra skola skulle bli f-3-skolor.

En sådan lösning kan begränsa vissa investeringar. Men båda skolorna behöver även som f-3-skolor kök, matsal, idrottssalar och andra specialsalar. De behöver också tillgänglighetsanpassas med mera. Skolskjutsarna måste fortsätta gå sträckningen och till det kommer dessutom nya skolskjutsar för mellanstadieeleverna. Visserligen kan fordonen kanske vara mindre, men det påverkar endast kostnaderna på marginalen. Skolorna måste ha fritidshem. Eleverna ska ha tillgång till elevhälsa, skolbibliotek med mera. Med små resurser blir det svårt att finna attraktiva heltidstjänster. Elever och även personal kan endast få sådant stöd under en begränsad tid av veckan.

I enlighet med utredningens uppdrag har därför denna presentation haft fokus på en hållbar framtida organisation med fokus på kvalitet.

Förstärkt budget

Ett alternativ till strukturåtgärder är att fullmäktige förstärker Skolnämndens budgetram, så att inga nedskärningar behöver göras.

I utredningen ovan beskrivs de kvalitetsfördelar som finns med enheter med flera förskoleavdelningar, eller tvåparallelliga skolor. I vilken mån förstärkt budget skulle kunna kompensera för de kvalitetsförstärkningar som följer av en annan struktur är inte behandlat i denna utredning.

Dock bör det i sammanhanget beaktas att en viktig kvalitetsfaktor är stabilitet och kontinuitet i organisationen. Behoven kan skifta kraftigt mellan olika årskurser på mindre enheter, beroende av barn- elevkullarnas storlek, enskilda elevers behov och gruppernas sociala dynamik. Tillfälliga förstärkningar leder erfarenhetsmässigt ofta till ett begränsat handlingsutrymme för organisationen. Exempelvis är tidsbegränsade anställningar för lärare, specialpedagoger och annan personal i allmänhet mindre attraktiva. Lösningarna blir av nödvändighet därför ofta rekrytera personal som är tillgänglig för snabba och tillfälliga lösningar, är obehöriga lärare eller personal utan adekvat utbildning. Det finns även betydande nackdelar med att använda centrala personalpooler för tillfälliga insatser. Undervisningen i allmänhet, och i synnerhet riktade insatser för barn och elever i behov av särskilt stöd, är starkt beroende av ett långvarigt och stabilt relationsbyggande.

Sammanhållande kedja av åtgärder

Det är också viktigt att se att allt hänger samman i en kedja. Det är inte möjligt att ta bort en enskild länk i denna kedja utan att den sammanhållande helheten berörs. Strukturella förändringar ger återverkningar och effekter i en stor del av skolsystemet.

Barnkonsekvensanalys

Innan beslut fattas om förändringar ska barnkonsekvensanalys göras enligt Sala kommuns barnchecklista.

Påverkar beslutet barn?

Svar: Ja. I det här fallet kommer barn att påverkas i hela kommunen, inte bara på de enheter som kan komma att läggas ner.

Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rummet?

Svar: Samtliga åtgärder som beskrivs i konsekvensbeskrivningen har inverkan för barn.

Om beslut genomförs:

- kommer en del barn få länge till sin skola eller förskola. I vissa fall kommer de att få gå i större klasser än de gör idag.
- ökar möjligheten att dagligen få tillgång till fler kamrater. Fler barn kommer att få möjlighet att möta andra barn med svensk- eller invandrarbakgrund och från olika socioekonomiska hemförhållanden.
- kommer förskolor och skolor få mer likvärdiga möjligheter.
- kommer fler elever ha bättre tillgång och daglig möjlighet att få stöd av elevhälsopersonal, exempelvis kurator och skolsköterska, men även till speciallärare och specialpedagoger.
- kommer tillgången till lärare med behörighet och legitimation för undervisning i specifika ämnen förbättras.
- kommer större fritidshem förbättra möjligheten till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter inom fritidshemmets ram.
- kommer möjligheten att skapa flexibla grupper för elever som är i permanent eller tillfälligt behov av särskilt stöd att öka.
- kommer barnen att ha större möjligheter till bra och säkra förskole- och skollokaler, med god ventilation, och i gott skick utan byggnadstekniska brister.

De åtgärder som eventuellt vidtas får samtidigt också ställas i relation till konsekvenserna av att förskolan och skolan förbrukar mer pengar än som står till förfogande. Det i sig kan få betydligt större och långsiktigt negativa konsekvenser för kommunens möjlighet att ge barnen och eleverna bästa möjliga förutsättningar.

Är beslutet belyst ur barnets perspektiv?

Ja, genom denna barnkonsekvensanalys.

Innebär beslutet att barnets rätt till likvärdiga villkor beaktas?

Ja, ur ett utbildningsperspektiv, enligt Skollagen och tillhörande förordningar, vilket är Skolnämndens uppdrag enligt kommunens reglemente. Nej, för vissa barn som

bor på landsbygden försämras likvärdigheten ur aspekten att restiden till och från skolan kan bli längre. Hur många barn, och vilka barn, som skulle beröras, avgörs av hur skolskjutsarna organiseras. Då de flesta barn på landsbygden redan åker skolskjuts, kan förändringarna vara obetydliga eller ringa. För enstaka kan det innebära förbättringar. För andra enstaka elever kan det bli försämringar.

Har barn och ungdomar fått uttrycka sin mening? Nej, i detta skede har barnen inte tillfrågats. Frågan är av politisk karaktär där ansvaret ligger hos dem som ansvarar för helhetsbilden – där olika kommunala ansvarsområden och intressen ställs mot varandra. Förändringar i skolstruktur innebär också att olika befolkningsgrupper riskerar att ställas mot varandra, vilket kan betraktas som ett vuxenansvar att hantera. Då ärendet har stark politisk karaktär, med samhällsovergripande avvägningar, bör samtalen ske ur ett politiskt perspektiv.

MÅNADSUPPFÖLJNINGSRAPPORT

Nämnda/kontor: SKN
Månad: Okt

DRIFTSREDOVISNING, tkr

Resultaträkning	Årsbudget	Årsprognos	Avvikelse	Periodbudget	Periodutfall	% av årsbudget
Externa intäkter	157 052	150 695	6 357	130 871	127 271	81%
Interna intäkter	66 869	68 423	1 554	55 722	55 247	83%
Summa intäkter	223 921	219 118	4 803	186 593	182 518	82%
Kop av huvudvnt, bidrag	80 116	85 520	5 404	66 761	74 315	-41%
Personalkostnader	484201	491 744	7 543	403 485	409 594	511%
Övriga kostnader	45 962	53 271	7 309	38 300	46 592	101%
Interna kostnader	227 369	223 287	4 082	189 467	181 049	80%
Summa kostnader	837 648	852 822	-16 174	698 013	711 550	85%
RESULTAT	613 727	634 704	-20 977	511 420	529 032	86%

Verksamhetsområde/Enhet	Årsbudget	Årsprognos	Avvikelse	Periodbudget	Periodutfall	% av årsbudget
Nämnd- o styrelseverksamh	990	1 278	-288	825	1 079	109%
Central förvaltning	25 668	25 166	502	21 389	22 716	88%
Förskola	141 895	146 769	-4 874	118 241	121 519	86%
Anpassad gymnasieskola	9 122	6 954	2 168	7 601	6 461	71%
Anpassad grundskola	22 426	23 066	-640	18 687	18 253	81%
Grundskola	303 977	324 167	-20 190	253 304	272 996	90%
Gymnasieskola	97 708	95 419	2 289	81 420	75 624	77%
Vuxenutbildning	6 196	7 920	-1 724	5 163	6 681	108%
Svenska för invandrare	5 746	4 322	1 424	4 788	3 703	64%
SUMMA	613 728	635 061	-21 333	511 418	529 032	86%

Kommentar till driftsprognos. Avvikelse kommenteras med tidplan för åtgärder.

Central förvaltning: Förmodat resultat vid årets slut är svagt positivt vilket beror på vidtagna besparingsåtgärder. Då nämndens kostnader är högre än budgeterat försämras dock resultatet något.

Förskolan: De interkommunala kostnaderna för förskolan är högre än budgeterat, då kostnaderna drivs upp av att det är flera förskolor inom kommunen som har tomma platser. Framförallt på landsbygden. Många enheter har haft svårt att anpassa verksamheten till de ökade kostnaderna till följd av inflationen. Detta kommer att leda till underskott om inga åtgärder vidtas.

Anpassad gymnasieskola: Enligt prognosen förmodas ett positivt resultat på grund av ökade intäkter.

Anpassad grundskola: Prognosen visar på ett underskott på grund av obudgeterade elevökningar vilket bidragit till högre personalkostnader.

Grundskola: Prognosen visar på ett stort underskott, delvis beroende på ökade kostnader för arbetsgivaravgifter samt ökade hyreskostnader som inte inkluderats i budget. 1 milj. kr av underskottet tillhör elevhälso och har uppstått på grund av betydande sänkning av statsbidrag som man inte kände till när man la budget.

Vuxenutbildning och Svenska för invandrare: Visar i dagsläget ett minusresultat men det råder en osäkerhet gällande intäkter vilket gör att det finns en viss sannolikhet för ett positivt resultat i slutet av året.

Årsbudget Årsprognos Avvikelse Periodbudget Periodutfall

Total

Externa intäkter	-157052	-150695	-6357	-130871	-127271
Interna intäkter	-66869	-68423	1554	-55722	-55247
SUMMA INTÄKTER	-223921	-219118	-4803	-186593	-182519
Köp av huvudvht, bidrag	80116	85520	-5404	66761	74315
Personalkostnader	484201	491744	-7543	403485	409594
Övriga kostnader	45962	53271	-7309	38300	46592
Interna kostnader	227369	223287	4082	189467	181049
SUMMA KOSTNADER	837648	853822	-16174	698012	711551
Resultat	613727	634704	-20977	511419	529032

60

Skolkontor

Externa intäkter	-157052	-150695	-6357	-130871	-127271
Interna intäkter	-66869	-68423	1554	-55722	-55247
SUMMA INTÄKTER	-223921	-219118	-4803	-186593	-182519
Köp av huvudvht, bidrag	80116	85520	-5404	66761	74315
Personalkostnader	484201	491744	-7543	403485	409594
Övriga kostnader	45962	53271	-7309	38300	46592
Interna kostnader	227369	223287	4082	189467	181049
SUMMA KOSTNADER	837648	853822	-16174	698012	711551

Resultat	613727	634704	-20977	511419	529032
----------	--------	--------	--------	--------	--------

SKOLKONTORET
Daniel Ahlin,
Kanslichef

MISSIV

Missiv Verksamhetsplan 2024–2027 med mål

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Skolnämnden fastställer verksamhetsplanen för Skolkontoret där ekonomiska förutsättningar ges samt målen fastställs.

Verksamhetsplanen är inte komplett utan behöver vidare behandlas gällande aktiviteter och nyckeltal. I detta skede tas de ekonomiska förutsättningarna samt de övergripande målen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att anta förslaget till verksamhetsplan och den föreslagna ekonomiska fördelningen mellan Skolnämndens verksamhetsområden, samt

att återkomma gällande aktiviteter och nyckeltal.

Bilagor:

- 1 Verksamhetsplan 2024–2027 med mål

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

VERKSAMHETSPLAN 2024-2027

Skolnämnden
Skolkontoret

INNEHÅLL

SKOLNÄMNDEN/SKOLKONTORET	4
Verksamhetsansvar	4
<i>Grunduppdrag</i>	4
<i>Skolnämnden</i>	4
<i>Organisation</i>	4
Verksamhet 2024–2027	5
<i>Ekonomi</i>	5
Kommunfullmäktiges utvecklingsmål	7
<i>Ett växande Sala</i>	7
<i>Ett hållbart Sala</i>	7
<i>Ett tryggt och rättvist Sala</i>	7
Nämndens utvecklingsmål	8
Verksamhetsfakta/nyckeltal	8
BILAGA – INDIKATORSAMMANSTÄLLNING SKOLKONTORET	10

SKOLNÄMNDEN/SKOLKONTORET

Verksamhetsansvar

GRUNDUPPDRAG

SKOLNÄMNDEN

Kommunfullmäktige fastställde Skolnämndens reglemente 19 december 2022.

Skolnämnden ansvarar för kommunens uppgifter och ärenden som avser skolväsendet enligt skollagen (2010:800), gällande skolförfattningar och förordningar, förutom de uppgifter och ärenden som kommunstyrelsen svarar för.

Skolnämnden är vårdgivare för elevhälsan.

Inom Skolnämndens ansvarsområde ligger:

- förskola, pedagogisk omsorg samt fritidshem,
- utbildningen inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar:
 - o förskoleklass
 - o grundskola
 - o gymnasieskola
 - o Anpassad skola och Anpassad gymnasieskola med fritidsklubb
- kommunal vuxenutbildning

Övrigt

Nämnden är ansvarig för utdelning av donationsfonder inom nämndens verksamhetsområde.

ORGANISATION

Central förvaltning består av elevhälsovård, centralt kansli, skolnämnd, gemensam kompetensutveckling, vikariehantering, och andra centrala funktioner.

I central förvaltning ingår även **Mediaenheten**, med ansvar för IT- och grundskolans skolbiblioteksverksamhet.

Förskolan ska enligt läroplanen utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en enhet. Sala kommun slår också vakt om pedagogisk omsorg i andra former, då främst dagbarnvårdarverksamhet i familjedaghem. Kvälls- och nattomsorg finns och anpassas till efterfrågan.

Grundskolans uppdrag styrs av skollag, timplan, läroplaner och kursplaner. Fritidshemmen ingår i grundskolan, där även förskoleklass för 6-åringar ingår.

Anpassad grundskola är ett alternativ till grundskolan för elever som inte bedöms kunna nå upp till kunskapskraven i läroplanen därför att de har en intellektuell funktionsnedsättning eller motsvarande.

Gymnasieskolan är treårig och frivillig. Det finns 18 nationella program: tolv yrkesprogram och sex högskoleförberedande. Det finns också fem introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till ett nationellt program. På Kungsängsgymnasiet finns följande program; barn- och fritid; el- och energi; ekonomi; fordons- och transport; naturvetenskap; samhällsvetenskap; teknik. Från och med hösten 2022 finns även vård och omsorg. Det finns också introduktionsprogram för dem som saknar nödvändiga betyg.

På Ösby naturbruksgymnasium finns: Naturbruksprogrammet med inriktningarna lantbruk, skog, smådjur och häst; byggprogrammet; gymnasiesärskola med naturbruk och yrkesämnen.

Anpassad gymnasieskolan är gymnasieskolans anpassade verksamhet.

Vuxnas lärande, med Komvux och SFI.

Verksamhet 2024–2027

De närmaste åren kommer att präglas av stora lokalförändringar, såväl dem som är planerade och dem som är under utredning.

Nya rutiner har tagits fram utifrån Skolverkets kvalitetsmodell, dessa ska under perioden implementeras i alla verksamheter, från enhetsnivå till huvudmannanivå.

Arbetet med resursfördelningsmodellen verkställs från -24.

Under perioden 2024–2027 kommer våra centrala stödenheter ses över för att öka likvärdighet och kvalitet till alla barn och elever.

Det pedagogiska arbetet kommer präglas av God kvalitet i undervisningen och ökad inkludering genom ledning och stimulans i förskolan och skolan. Vi kommer utifrån forskning och beprövad erfarenhet arbeta med att få teori att bli till praktisk handling i klassrummet och på avdelningen.

EKONOMI

Driftbudget

Tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kostnader	851 065	837 648	880 368			
Intäkter	232 470	223 921	235 263			
Nettokostnad	618 595	613 727	645 105	669 531	706 069	718 201

Kommentar: Inga stora förändringar på totala statsbidrag till skolnämnden. Kostnadsökningarna på grund av inflationen beräknas bli höga.

Verksamhetens nettokostnader

Tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nämnd- och styrelseverksamhet	747	990	900			
Central förvaltning	24 443	25 668	-			
Förskolan	142 718	141 895	145 551			
Anpassad gymnasieskola	9 079	9 122	8 483			
Anpassad grundskola	20 957	22 426	21 664			
Grundskolan	303 115	303 977	351 087			
Gymnasieskolan	90 666	97 708	103 626			
Vuxnas lärande	12 286	11 942	13 794			

Tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Integrationsenheten	-569	-				
Summa	618 595	613 727	645 105	669 531	706 069	718 201

Kommentar: *Fördelningen av verksamhetens nettokostnader ser liknande ut som föregående år. Verksamheten central förvaltning har fördelas ut på respektive verksamhetsnivå som den centrala förvaltningen utför sitt arbete inom. Detta görs i syfte att efterlikna fördelningen av kostnader enligt räkenskapssammandraget (RS) samt den nya budgetmodellen i Sala Kommun. Som följd av detta sker en förändring i fördelning av kostnader framför allt i grundskolan.*

Investeringar

Tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inventarier	3 485	7 250	12 900	18 600	8 400	4 000
Summa	3 485	7 250	12 900	18 600	8 400	4 000

Kommentar: *De största investeringarna är normalt sett på Ösby vid inköp av maskiner. 2024 och 2025 kommer det att ske en del stora inköp av inventarier då Möklinta skola/förskola samt Åkra-skolan kommer stå klara. Dessa inköp kommer att påverka driften märkbart då detta är utöver normala investeringar.*

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

KF 2021-08-30 § 90.

ETT VÄXANDE SALA

KF utvecklingsmål	Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för fler arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.	
Hur kan nämnden bidra till utvecklingsmålet inom detta målområde?	Skola för alla - Utbildningens kvalitet ska vara likvärdig och utbildningen ska vara stimulerande, med hänsyn till bakgrund och förutsättningar, så att alla barn/elever får möjlighet att lyckas med sin utbildning oavsett var i kommunen de går.	
Vilka aktiviteter avses genomföras för att nå resultat och effekt? Konkreta och tidsatta.	Aktiviteter:	Tidsplan:
Vilka resultat och effekter ser man kan uppnås?		
Hur följs resultat och effekter upp?		

ETT HÅLLBART SALA

KF utvecklingsmål	Fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet.	
Hur kan nämnden bidra till utvecklingsmålet inom detta målområde?	Tidiga insatser i förskola och skola som stärker varje barns/elevs individuella förutsättningar för en bra skolgång och bra mående/hälsa genom hela skolgången. Barn/elever ska trivas och må bra i alla skolformer och klara kunskapskraven.	
Vilka aktiviteter avses genomföras för att nå resultat och effekt? Konkreta och tidsatta.	Aktiviteter:	Tidsplan:
Vilka resultat och effekter ser man kan uppnås?		
Hur följs resultat och effekter upp?		

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

KF utvecklingsmål	Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati.	
Hur kan nämnden bidra till utvecklingsmålet inom detta målområde?	Alla barn/elever och all personal ska ha tillgång till trygga och hälsosamma skolmiljöer som främjar lärande, delaktighet, utveckling, studiero och motverkar ut- anförskap och segregation.	
Vilka aktiviteter avses genomföras för att nå resultat och effekt? Konkreta och tidsatta.	Aktiviteter:	Tidsplan:
Vilka resultat och effekter ser man kan uppnås?		
Hur följs resultat och effekter upp?		

Nämndens utvecklingsmål

Nämndens utvecklingsmål:	
Vilka aktiviteter avses genomföras för att målet/målen uppnås?	
Vilka indikatorer mäter utvecklingen?	

Verksamhetsfakta/nyckeltal

	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Förskola							
Antal inskrivna barn per avdelning	15,4	14,6	17	17	17	17	17
Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen	38 %	41%	67%	67%	67%	67%	67%
Antal inskrivna barn per årsarbetare	4,9	4,9	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8
Fritidshem							
Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen	15 %	i.u	67%	67%	67%	67%	67%
Antal inskrivna elever per anställd	10,5	10,4	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
Antal inskrivna elever per årsarbetare	22,5	22,6	17,5	17,5	17,5	17,5	17,5
Antal inskrivna elever per avdelning	33,7	39,7	35	35	35	35	35
Förskoleklass							
Antal elever per lärare (heltidstjänst)	16,2	12,3	16	17	17	17	17

	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen	89,1 %	i.u	100%	100%	100%	100%	100%
Grundskolan							
Antal elever per lärare (heltids-tjänst)	11,6	11,7	15	17	17	17	17
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	75,9 %	78,9%	100%	100%	100%	100%	100%
Grundsärskolan							
Antal elever per lärare (heltids-tjänst)	3,7	4,4	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Gymnasie-särskolan							
Antal elever per lärare (heltids-tjänst)	i.u	4,6	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Gymnasieskolan							
Antal elever per lärare (heltids-tjänst)	10,0	9,9	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen	78,5 %	71,7%	100%	100%	100%	100%	100%

BILAGA – INDIKATORSAMMANSTÄLLNING SKOLKONTORET

Nämndens utvecklingsmål	Indikator	Hur tas indikatorn fram	Redovisas när
1. En trygg och god arbetsmiljö för elever/deltagare och personal inom Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens verksamheter.	Skolinspektionens enkät	Via Skolinspektionen / vartannat år	Bokslutet
2. Elevernas meritvärden och behörigheter till högre studier ska öka.	SCB:s nationella statistik	Via Skolverket	Bokslutet
3. Korrelationen mellan resultat vid nationella prov och betyg ska förstärkas.	SCB:s nationella statistik	Via Skolverket	Bokslutet
4. Lokalanvändningen ska optimeras utifrån funktion, kvalitet, likvärdighet miljö, klimat och estetik.	Långsiktig plan för högstadiet och gymnasiet	Tas fram av SK och fastställs av nämnden	Bokslutet

**VERKSAMHETSPLAN 2024-2027
SKOLNÄMNDEN/SKOLKONTORET**

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX
SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

SKOLKONTORET
Johanna Johansson
Verksamhetscontroller

MISSIV

Interkommunala ersättningar – gymnasieskolan 2024

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt resursfördelningsmodellen erhåller gymnasieskolorna elevpeng per månad. Det beloppet är också underlag till fastställande av interkommunal ersättning.

De belopp som nämnden fastställer betalas ut med en tolftedel per månad till Sala kommuns gymnasieskolor samt gymnasiesärskola.

Detta beslut gäller från och med 2024-01-01.

I bilaga 1 finns två kolumner. Den vänstra kolumnen anger vilket bidrag våra egna gymnasieskolor erhåller, den högra anger vilka belopp som externa elevers hemkommuner ska betala. Skillnaden består i att elevvård och OH-kostnader organisatoriskt betalas centralt men ingår i kostnadsberäkningen per gymnasieelev i Sala kommun.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Skolnämnden föreslås besluta

att besluta elevpeng för Kungsängsgymnasiet och Ösby naturbruksgymnasium enligt bilaga 1.

Bilagor:

- 1 Bilaga 1 - Elevpeng för Sala kommuns gymnasieskolor 2024

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

SKOLNÄMNDEN

Elevpeng för Sala kommuns gymnasieskolor 2024

Ösby naturbruksgymnasium**2024-01-01**

Program	Elevpeng Sala	Interkommunal ersättning (annan kommun)
BA	154 093	164 216
NBD	198 681	208 804
NBH	224 142	234 265
NBL	316 873	326 996
NBS	283 239	293 362

Elever på IMYRK följer programpengen.

Kungsängsgymnasiet**2024-01-01**

Program	Elevpeng Sala	Interkommunal ersättning (annan kommun)
BF	108 160	118 283
EE	153 073	163 196
EK	99 193	109 316
FLEX	222 337	232 460
FT	177 467	187 590
IMIND	111 967	122 090
IMSPR	115 326	125 449
NA	100 788	110 910
SA	98 756	108 879
TE	114 019	124 142

IMIND/IMSPR ska erhålla minst 21 timmars undervisning i veckan. IMIND/IMSPR har även en förhöjd elevvårdspeng.

Elever på IMYRK följer programpengen.

SKOLKONTORET
Daniel Ahlin
Kanslichef

MISSIV

Sammanträdesdagar Skolnämnden 2024

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

6 februari kl. 09.00 (bokslut, verksamhetsinformation utifrån SKA)
12 mars kl. 13.00
16 april kl. 13.00
14 maj kl. 09.00 (verksamhetsinformation utifrån SKA)
11 juni kl. 13.00
17 september kl. 09.00 (delåret, verksamhetsinformation utifrån SKA)
15 oktober kl. 13.00
12 november kl. 13.00
10 december kl. 13.00

FÖRSLAG TILL BESLUT

att anta förslaget på sammanträdestider för Skolnämnden 2024.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2023-11-07

Utskriven av: Anna Maria Nygård Viklund

Diarienummer:	Skolnämnden
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Skolnämnden
Sammanträdesdatum:	2023-11-14
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2023.1132	Nytt beslut om elevpeng 2023, Hagströmska gymnasiet Falun	SKN §146/2023
2023-10-12		Jonas Hedlund
SKN 2023/17	Bidrag till fristående gymnasieskolor (Skolpeng)	SKN
		Jonas Hedlund
2023.1140	Beslut om tillämpningsföreskrifter för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg	SKN §147/2023
2023-10-16	Skolnämnden	Anders Wigelsbo
SKN 2023/1	Samlingsärende Skolnämnden 2023	SKN
		Magdalena Sundström
2023.1149	Nytt beslut om elevpeng 2023, Gamlebygymnasiet, Hushållningssällskapet	SKN §148/2023
2023-10-17		Jonas Hedlund
SKN 2023/17	Bidrag till fristående gymnasieskolor (Skolpeng)	SKN
		Jonas Hedlund
2023.1159	Yttrande till DO	SKN §149/2023
2023-10-19		Anders Wigelsbo
SKN 2023/137	DO 2023/5385 - utredning av anmälan om diskriminering	SKN
		Jakob Fjellander
2023.1196	Yttrande och komplettering till BEO dnr SI 2023:6713	SKN §150/2023
2023-10-27	Barn- och elevombudet	Anders Wigelsbo
SKN 2023/125	BEO: Anmälan om kränkande behandling, Västerfärnebo skola	SKN
		Jakob Fjellander

SKOLKONTORET
Anna Maria Nygård Viklund
Stabssekreterare

MISSIV

Missiv Anmälningssärenden den 14 november 2023

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

1. Rektors beslut om avstängning – SKN 2023.1125.
2. Rektors beslut om avstängning, Gymnasiet – SKN 2023.1126.
3. Skolinspektionen: Beslut i ärende SI 2022:5947, Kyrkskolan – SKN 2023.1134.
4. BEO: Begäran om yttrande och komplettering Dnr SI 2023:6713 - Anonymiserad version – SKN 2023.1136.
5. § 62 Bygg- och Miljönämnden: Fastigheten Skrået 1 och Dolomiten 1. Begäran om förlängning samt ansökan om utdömande av vite. – SKN 2023.1142.
6. Komplettering av anmälan att använda fjärrundervisning i Sala kommun (dnr 2023:6507, 2023:6508, 2023:6510, 2023:6511, 2023:6512, 2023:6513, 2023:6514) – SKN 2023.1154.
7. Skolinspektionen: Mottagen anmälan av beslut från Sala kommun att använda fjärrundervisning – SKN 2023.1157.
8. Rektors beslut om avstängning Gymnasiet – SKN 2023.1181.
9. Skolinspektionen: Tjänsteanteckning efter granskning av undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne skogsmaskiner. Ösbygymnasiet med Sala kommun som huvudman. – SKN 2023.1183.
10. Skolinspektionen: Information om Skolenkäten 2024 – SKN 2023.1189.
11. BEO-beslut, Vallaskolan F-6 – SKN 2023.1191.
12. Utredning av särskilda undervisningsgrupper i Sala kommuns grundskolor – SKN 2023.1195.
13. Beslut angående särskilda undervisningsgrupper – SKN 2023.1197.
14. Skolinspektionen: uppföljningsbeslut Sala kommun dnr 2023:1254 – SKN 2023.1204.

Skolkontoret

FÖRSLAG TILL BESLUT

att lägga anmälningsärendena till handlingarna.

Skolkontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Skolkontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.